

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: Δράση

4η Τάξη Δημοτικού

Βιβλίο Μαθητή

1ο τεύχος



Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος/η Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μαρία Σουβλίδη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Κωνσταντίνα Κασούμη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αικατερίνη Δογραμματζή
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Ιωάννα Ζησιμοπούλου
Πτυχιούχος Πληροφορικής

Γαβριήλ Μποζιονέλος
Πτυχιούχος Γραφιστικής

Θεοδώρα Τζιαμπάζη
Σύμβουλος Β' ΙΕΠ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σειρά: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: Δράση

4η Τάξη Δημοτικού

Βιβλίο Μαθητή
1ο τεύχος

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

Συντελεστές

Επιστημονική υπεύθυνη: Ευγενία Μαγουλά Καθηγήτρια Γλωσσολογίας ΕΚΠΑ

Υπεύθυνος έργου: Νικόλαος Θωμαΐδης Καθηγητής Αναλυτ. Χημείας ΕΚΠΑ, Πρόεδρος ΕΑΔΠΠΑ

Συντονισμός Δημοτικού: Γεωργία Στύλου Δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΠΕ70 & Ευγενία Μαγουλά

Συντονισμός 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη ΜΑ ΠΕ70

Συγγραφική ομάδα 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη, Ευγενία Μαγουλά, Γεωργία Στύλου, Αθηνά Μακροπόδη ΠΕ70, Βασιλική Παπαδοπούλου Δρ. ΠΕ70, Γιάννης Ρένεσης ΜΑ ΠΕ70, Σταυρούλα Χρυσαιφίδη ΜΑ ΠΕ70

Επιμέλεια διδασκαλίας λεξιλογίου: Αγγελική Ευθυμίου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παρασκευή Θώμου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συμβουλευτική ομάδα σε ειδικά θέματα: Χρύσα Κουράκη Επίκ. Καθηγήτρια Παιδικής Λογοτεχνίας, Αντωνία Μήτση, Δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΠΕ70, Φωτεινή Πολυχρόνη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Εικονογράφηση: Ανδρέας Κιτανίδης

Σχεδιασμός, οπτική επιμέλεια & σελιδοποίηση: Νικολέττα Βασιλείου

Δημιουργία ειδικών Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων: Ασημίνα Γεραμάνη, Βασιλική Παπαδοπούλου, Σταυρούλα Χρυσαιφίδη, Γιάννης Ρένεσης, Αθηνά Μακροπόδη

Συντονισμός & Τεχνική Επιμέλεια Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων: Κωνσταντίνος Τσιμπάνης Μηχανικός Πληροφορικής ΕΚΠΑ

Δικαιούχος συγγραφής: ΕΑΔΠΠΑ-Εκδόσεις ΕΚΠΑ

Πρόλογος

Αγαπητά μας παιδιά,

Το βιβλίο Ελληνικής Γλώσσας «Οι αξίες μας: Δράση» δημιουργήθηκε με αγάπη από εμάς - δασκάλους, εξειδικευμένους επιστήμονες, γραφίστες κ.ά. - για να προσφέρει σε εσάς ελκυστικά και λειτουργικά βιβλία. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών υποστήριξε αυτό το σημαντικό έργο.

Ο τίτλος «Οι αξίες μας» δηλώνει πόσο σημαντικό είναι να έχουμε αξίες στη ζωή μας, γιατί μας βοηθούν να ζούμε με σεβασμό και αλληλεγγύη και να νιώθουμε χαρά. Η ίδια η γλώσσα αποτελεί επίσης μια σημαντική «αξία». Ο ειδικός τίτλος «Δράση», σας προτρέπει να μη μένετε μόνο στη σκέψη, αλλά να περνάτε στην πράξη: να συμμετέχετε, να συνεργάζεστε, να αναλαμβάνετε πρωτοβουλίες και να συμβάλλετε θετικά στην τάξη, στο σχολείο και στην κοινωνία.

Το μάθημα της Γλώσσας έχει σκοπό να αναπτύξει την ικανότητά σας να επικοινωνείτε αποτελεσματικά, να κατανοείτε τον κόσμο γύρω σας και να εκφράζετε σκέψεις, συναισθήματα και ιδέες, προφορικά και γραπτά.

Στο μάθημα της Γλώσσας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε: **α)** το Βιβλίο Μαθήματος, **β)** το Τετράδιο Εργασιών και το ψηφιακό υλικό, που αλληλοσυμπληρώνονται για να έχετε τη δυνατότητα να συνδυάζετε διαφορετικούς τρόπους μάθησης.

Οι ενότητες οργανώνονται γύρω από σύγχρονα θέματα, με επιλεγμένα κείμενα και καλαίσθητες εικόνες. Το λεξιλόγιο, η γραμματική, η σύνταξη είναι άρρηκτα δεμένα με τα κείμενα. Τα λογοτεχνικά κείμενα κάθε ενότητας προσφέρουν μια άλλη ματιά στο θέμα, ενεργοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργική χρήση του λόγου. Τα σχέδια εργασίας που θα βρείτε στο βιβλίο σας δίνουν ιδέες για Δράση, Πράξη, Συμμετοχή στην κοινότητα.

Σας ευχόμαστε ένα όμορφο ταξίδι στον κόσμο με όχημα τη γλώσσα και τις αξίες μας.

Η Συγγραφική Ομάδα του ΕΚΠΑ

- 1η Αγάπη
- 2η Βοήθεια
- 3η Γνώση
- 4η Δράση ← Είμαστε εδώ!
- 5η Επικοινωνία
- 6η Στόχοι

Γενικοί Στόχοι

4η τάξη = Δράση

- Στη Δ' τάξη, η διδασκαλία εμπλουτίζεται με νέους κειμενικούς τύπους και ποικίλα κειμενικά είδη. Η παραγωγή γραπτού λόγου οργανώνεται σε όλα τα στάδια της και υποστηρίζεται με πίνακες δομής και γλωσσικών χαρακτηριστικών.
- Καλλιεργείται η ευχέρεια, η ταχύτητα και η εκφραστικότητα στην ανάγνωση, καθώς και η κατανόηση γραπτού λόγου. Ενισχύεται η ικανότητα ακρόασης, κατανόησης προφορικού λόγου και η παραγωγή προφορικού λόγου μέσα από συζητήσεις και αυθεντικές επικοινωνιακές δραστηριότητες.
- Οι γραμματικοσυντακτικές και λεξιλογικές δομές παρουσιάζονται κειμενοκεντρικά και οι ορθογραφικές δυσκολίες αντιμετωπίζονται με διερεύνηση, διδακτική αξιοποίηση του λάθους και συστηματοποίηση.
- Η μελέτη της γλώσσας συμπληρώνεται στο «Τετράδιο Εργασιών (Λεξιλόγιο – Γραμματική – Ορθογραφία)», όπου η θεωρία αποδίδεται με απλό και λειτουργικό τρόπο, μέσω πινάκων, και εφαρμόζεται μέσω παραδειγμάτων και δραστηριοτήτων, με έμφαση στην ενεργό μάθηση.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες προετοιμάζουν συνεργατικά δράσεις και μικρές ερευνητικές εργασίες.

Διάρθρωση Διδακτικής Ενότητας



Συνοδευτικό υλικό διδασκαλίας



Βασικά ερωτήματα ενότητας

1.1 Η ζωή στο σχολείο

Καταβόλινα:

Απόλαυση:

Αναζήτηση:

Καταβόλινα:

Απόλαυση:

Αναζήτηση:

Καταβόλινα:

Απόλαυση:

Αναζήτηση:

Ασκήσεις λεξιλογίου

1.1 Η ζωή στο σχολείο

Ομοειδή

Ομοειδή	Αδελφός	Αδελφή	Αδελφός	Αδελφή
Ομοειδή	Αδελφός	Αδελφή	Αδελφός	Αδελφή
Αδελφός	Αδελφή	Αδελφός	Αδελφή	Αδελφός

Συμπληρώστε τις κελύφες με τον ομοειδή ή τον αντίθετο ομοειδή.

Θεωρία - Ασκήσεις γραμματικής

1.2 Από το σχολείο στην κοινότητα

Παραγωγή γραπτού λόγου

Παραγωγή γραπτού λόγου

Παραγωγή γραπτού λόγου

1.3 Δεξιότητες ζωής

Επανάληψη

Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη
Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη
Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη	Επανάληψη

Πίνακες επανάληψης



Σύμβολα



ακουστικό κείμενο



παραγωγή προφορικού λόγου



κατανόηση γραπτού λόγου



συνεργασία σε προφορικό και γραπτό λόγο



κατανόηση προφορικού λόγου



παραγωγή γραπτού λόγου



χρήση λεξικού



σκέφτομαι - ιδέα



παρατηρώ, ενώνω, κυκλώνω



ομαδική δραστηριότητα



ορθογραφία



διαβάθμιση δυσκολίας

Η παρέα μας



Περιεχόμενα

1. Ο κόσμος μου, το σχολείο μου

1.1 Η ζωή μας στο σχολείο

- 1 Η χαρά της επιστροφής!
- 2 Ένα «Ωραίο Σχολείο»

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 3 Ένα σχολείο στον κήπο...
- 4 Το νησί μου... σ' ένα κλικ

5 Εργαστήριο Ρομποτικής

6 Ιαπωνία

7 Φινλανδία

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 8 Πανελλήνιος Διαγωνισμός Ρομποτικής

1.2 Από το σχολείο στην κοινότητα

- 9 Αθλητισμός για όλους
- 10 Καλλιεργούμε στα σχολεία, φυτεύουμε στο δάσος

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1.3 Δεξιότητες ζωής

- 11 Για πρώτη φορά
- 12 Μεγαλώσαμε πια!
- 13 Φένια, η αγαπημένη των ήχων
- 14 Το σχολείο χτίζεται

1.4 Επανάληψη

2. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μας!

2.1 Τα δικαιώματά μας!

- 1 Δικαιώματα των παιδιών
- 2 Έχουμε όλοι ίσα δικαιώματα;
- 3 Διεκδικούμε τα δικαιώματά μας

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 4 Το μαγικό μολύβι της Μαλάλα

2.2 Έχουμε και υποχρεώσεις...

- 5 Το σχολείο μας κι εμείς
- 6 Η οικογένειά μας κι εμείς

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

2.3 Αναλαμβάνουμε δράση

- 7 Όχι άλλα «Μη!»
- 8 Τα δικαιώματα κρύφτηκαν
- 9 Είμαι πρόσφυγας από την Κερύνεια
- 10 «Αναφυλλητό XXXVIII»

2.4 Επανάληψη

Επετειακά

28η Οκτωβρίου 1940

- 1 Ύμνος στη Σημαία
- 2 Η Κυρά της Ρω
- 3 Οκτώβριος του 1940:

Οι Ιταλοί μάς κήρυξαν τον πόλεμο

- 4 Το Έπος του 1940 με μια ματιά

17η Νοεμβρίου

- 5 Εδώ Πολυτεχνείο...
- 6 Εδώ Πολυτεχνείο, εδώ Πολυτεχνείο.

Χριστούγεννα

- 7 Χριστούγεννα
- 8 Τα Χριστούγεννα του Λευτέρη
- 9 Το θαύμα της βασιλόπιτας
- 10 Κάλαντα της Πρωτοχρονιάς

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ναι, είναι ωραίο να φροντίζουμε τα φυτά και να τα βλέπουμε να μεγαλώνουν.

Μου αρέσει που φυτεύουμε στον κήπο του σχολείου.

Ο τοίχος ζωντάνεψε με τα πολύχρωμα μπαλόνια που ζωγραφίζουμε.

Και δείχνουν πανέμορφα στον γαλάζιο ουρανό!

Βασικά ερωτήματα:

- Πώς νιώθουμε για τη νέα σχολική χρονιά;
- Μας προσφέρει χαρά το σχολείο μας;
- Ποιες δραστηριότητες μάς αρέσουν στο σχολείο;
- Τι σημαίνει «Δράση» στο σχολείο;



Ιωνας Ωραία που βρεθήκαμε πάλι!

Ελπίδα Ναι, είναι τόσο ωραία που είμαστε μαζί!

Φίλιππος Φέτος είμαστε αρκετά μεγάλοι. Μπορούμε να κάνουμε πολλά ενδιαφέροντα πράγματα στο σχολείο.



Ούμα Μπορούμε να προτείνουμε ωραίες δράσεις και να συμμετέχουμε σε διοργανώσεις!

Ελπίδα Θα συγκεντρώσουμε ιδέες από διάφορα σχολεία στη χώρα μας.



Ούμα Και από σχολεία άλλων χωρών...



1 Η χαρά της επιστροφής!

Η τάξη γιορτάζει τη χαρά της πρώτης μέρας. Αγκαλιές, φιλία, γέλια, φωνές και ψίθυροι, μικρά και μεγάλα μυστικά, καινούριες τσάντες... Μάτια λαμπερά γεμάτα θάλασσες και βουνά, γεμάτα παιχνίδια και τρέλες. Η τάξη ξεχείλισε από τις καλοκαιριάτικες αναμνήσεις.

Σαρή Ζωρζ, ΕΠ



Απαντάμε.

1. Πώς αισθάνονται τα παιδιά τώρα που επιστρέφουν ξανά στο σχολείο;
2. Τι σκέψεις κάνουν για τη νέα σχολική χρονιά;



2 Ένα «Ωραίο Σχολείο»

Μαρία Σ., 1ο Δημοτικό Σχολείο

Μ' αρέσει το σχολείο μου, επειδή σ' αυτό **μαθαίνω**, έχω φίλους και αποκτώ **όμορφες εμπειρίες**.

Μου αρέσει και για έναν λόγο ακόμα: Το σχολείο μου είναι ένα «Ωραίο Σχολείο»!

Στους τοίχους του προαυλίου είναι ζωγραφισμένα τα αγαπημένα μας αθλήματα. Στην είσοδο του κτιρίου, δεξιά και αριστερά, εντυπωσιάζουν δύο μεγάλα κολάζ με λέξεις και εικόνες για **αξίες**, όπως η φιλία, ο σεβασμός και η αλληλεγγύη. Ο μακρύς διάδρομος είναι διακοσμημένος με όμορφα, χρωματιστά λουλούδια.

Στο σχολείο μας υπάρχουν ξεχωριστές αίθουσες για να **εργαζόμαστε ομαδικά**, όπως το **Εργαστήριο Πληροφορικής**, η **Αίθουσα Μουσικής** και το **Καλλιτεχνικό Εργαστήριο**. Έχουμε διακοσμήσει την Αίθουσα Μουσικής με πορτρέτα γνωστών συνθετών που ζωγραφίσαμε εμείς!



Στη Βιβλιοθήκη υπάρχουν ήσυχες και άνετες **γωνιές ανάγνωσης**, όπου διαβάζουμε ενδιαφέροντα και απολαυστικά βιβλία, όταν δεν έχουμε κάποιο μάθημα.

Κάθε χρόνο μαθητές από διαφορετικές τάξεις συνεργαζόμαστε για να προσθέσουμε κάτι **πρωτότυπο** και όμορφο στο σχολείο μας.



1 Σωστό ή Λάθος; Βάζω



Στο «Ωραίο Σχολείο»...

	Σ	Λ
1. υπάρχουν ζωγραφιές στους τοίχους.		
2. η είσοδος είναι στολισμένη με κατασκευές από υλικά ανακύκλωσης.		
3. υπάρχει Εργαστήριο για καλλιτεχνικές δημιουργίες.		
4. η Αίθουσα Μουσικής είναι διακοσμημένη με ζωγραφιές μουσικών οργάνων.		



2 Γράφουμε τρεις λόγους για τους οποίους το σχολείο ονομάζεται «Ωραίο Σχολείο».

- α. _____
 β. _____
 γ. _____



2



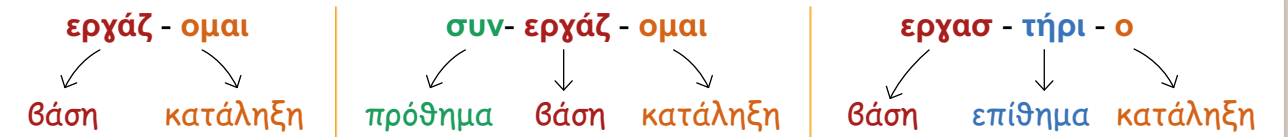
3 Συζητάμε σε ομάδες και ανακοινώνουμε στην τάξη. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα θέμα.

1. Ποιο από τα χαρακτηριστικά του «Ωραίου Σχολείου» σας άρεσε περισσότερο και γιατί;
2. Ποια καλλιτεχνική δραστηριότητα θέλετε να έχετε στο δικό σας σχολείο; Πώς μπορείτε να την πραγματοποιήσετε;
3. Μπορεί το σχολείο σας να γίνει πιο όμορφο και λειτουργικό; Ποια αλλαγή θα προτείνατε;



ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Παρατηρούμε:



Αναλύουμε τις λέξεις στα μέρη τους:

- συνεργασία _____
 περιεργαζόμαστε _____
 γυμνάζομαι _____
 προγυμνάζομαι _____
 γυμναστήριο _____

Συγκρίνουμε τις λέξεις και σκεφτόμαστε: Πώς επηρεάζει το νόημα η αλλαγή της κατάληξης;

Κατανοούμε:

- Οι λέξεις μπορεί να αποτελούνται από περισσότερα μέρη.
- Όλες οι λέξεις έχουν **βάση**.
- Μπροστά από τη βάση μπορεί να υπάρχουν άκλιτα μέρη όπως τα **συν**, **περί** (**προθήματα**).
- Μετά το θέμα μπαίνει η **κατάληξη της κλίσης**.
- Πριν την κατάληξη σε αρκετές λέξεις υπάρχει ένα ακόμη μέρος, όπως το **-τήρι-** (**επίθημα**).

Μαθαίνουμε: Οι λέξεις που έχουν **προθήματα** και **επιθήματα** ονομάζονται **παράγωγες**.

Εφαρμόζουμε: Σχηματίζουμε παράγωγες λέξεις με τη **βάση** της λέξης **χώρ-ος**.



ξε-, δια-, προ-, -άω,
-ίζω, -ιό, -ικός

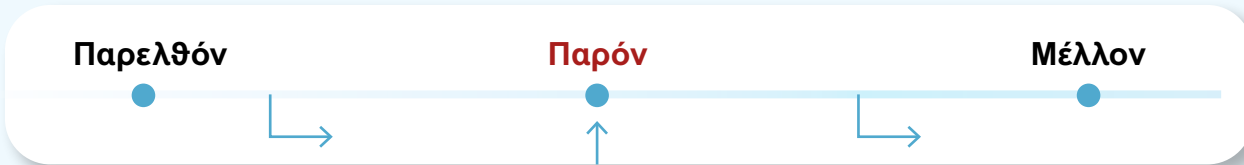
1. _____ 4. _____
 2. _____ 5. _____
 3. _____ 6. _____

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ρήμα

Το ρήμα δηλώνει μια **ενέργεια**. Κάθε ενέργεια τοποθετείται στη γραμμή του χρόνου.

Η γραμμή του χρόνου



Στη γραμμή του χρόνου διακρίνονται οι **χρονικές βαθμίδες**: παρελθόν, παρόν, μέλλον.

Χρησιμοποιούμε τη χρονική βαθμίδα **παρόν** για να δηλώσουμε ότι:

α. Η ενέργεια **γίνεται τώρα**:

- Τι **κάνεις**, Πέτρο;
- **Γράφω** ένα μήνυμα στον Φίλιππο.



β. Πρόκειται για μια **γενική αλήθεια**:

«**Γελά** καλά όποιος **γελά** τελευταίος». (ελληνική παροιμία)

γ. Κάνουμε μια **επαναλαμβανόμενη ενέργεια**:

Κάθε **Σάββατο** **συναντιόμαστε** με τους φίλους και τις φίλες μας στην πλατεία.

δ. Κάτι θα γίνει **σύντομα, στο μέλλον**:

Τα παιδιά **γράφουν** την επόμενη εβδομάδα διαγώνισμα στην Ιστορία.

Τα πρόσωπα και η κλίση του ρήματος

Παρόν (Ενεστώτας)				
Ενεργητική φωνή			Παθητική φωνή	
Ποιος;	-ω	-ώ	-ομαι	-ιέμαι
εγώ	γράφω	γελάω, γελώ	κρύβομαι	συναντιέμαι
εσύ	γράφεις	γελάς	κρύβεσαι	συναντιέσαι
αυτός, -ή, -ό	γράφει	γελάει, γελά	κρύβεται	συναντιέται
εμείς	γράφουμε	γελάμε, γελούμε	κρυβόμαστε	συναντιόμαστε
εσείς	γράφετε	γελάτε	κρύβεστε, κρυβόσαστε	συναντιέστε
αυτοί, -ές, -ά	γράφουν(ε)	γελάνε, γελούν(ε)	κρύβονται	συναντιούνται

- **Παρατηρούμε** τις καταλήξεις **-ετε** και **-εται**. Σε ποια φωνή και σε ποια πρόσωπα βρίσκονται;
- **Συμπεραίνουμε ότι**:

Ακούμε [e] και γράφουμε **-αι** στα πρόσωπα _____ του _____ αριθμού και στο _____ πρόσωπο του _____ αριθμού της παθητικής φωνής. Όλα τα άλλα [e] γράφονται με **ε**.

Στο εμείς και στο εσείς πάντα έψιλον θα βρεις!



Συμπληρώνουμε μαζί με την Ούμα τις καταλήξεις των ρημάτων.

Με λέν _____ Ούμα και είμαι μαθήτρια της Δ' τάξης. Κάθε πρωί έρχ _____ νωρίς στο σχολείο και συναντ _____ με τα παιδιά στο προαύλιο. Συμμετέχουμε στο μάθημα, συνεργαζ _____ και βοηθ _____ ο ένας τον άλλον. Στα διαλείμματα όλοι χορταίν _____ παιχνίδι, γελ _____ και διασκεδάζ _____ Μερικές φορές, όμως, μαλών _____ και στενοχωρ _____. Μέχρι το τέλος της ημέρας, συνήθως, συμφιλίων _____. Τότε η δασκάλα μάς λέει την παροιμία: «Εσείς μαζί δεν κάν _____ και χώρια δεν μπορ _____!».

Η παρέα των παιδιών βρήκε κι άλλες ιδέες...



3 Ένα σχολείο στον κήπο...



Μάνος Κ., 4ο Δημοτικό Σχολείο

Υπάρχει ένα σχολείο στην Κρήτη που είναι λιγάκι διαφορετικό από τα άλλα... Γιατί;

Πριν από λίγα χρόνια μπήκε ο πρώτος σπόρος για τον πρώτο σχολικό κήπο στην Κρήτη!

Σ' αυτόν τον κήπο μαθαίνουμε να διαχειριζόμαστε τις πρώτες ύλες - σπόρους, νερό, χώμα, λίπασμα - και τα προϊόντα που παράγουμε. Επίσης, μελετάμε πώς γίνεται η βιολογική καλλιέργεια και πώς συλλέγουμε τους καρπούς. Δουλεύουμε ομαδικά και εθελοντικά και γινόμαστε ενεργοί πολίτες.

Πόσο ενδιαφέρον είναι να μαθαίνεις και εκτός σχολικής τάξης! Εκεί που μπαίνει ο «σπόρος» της γνώσης και «ανθίζει» στο μυαλό των παιδιών...

https://www.neakriti.gr/kriti/rethymno/1528735_sholikoi-kipoi-giati-kalytero-mathima-ginetai-ston-kipo



4 Το νησί μου... σ' ένα κλικ

Χριστίνα και Γιώργος, Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο

Το σχολείο μας λειτουργεί ως Πρότυπο Σχολείο στο νησί της Μυτιλήνης. Στο πλαίσιο του Ομίλου Φωτογραφίας, διοργανώνει διανοητικό μαθητικό διαγωνισμό φωτογραφίας με τίτλο «Το νησί μου... σ' ένα κλικ».

Με τη δραστηριότητα αυτή, οι μαθητές από νησιωτικές περιοχές επικοινωνούμε και συνεργαζόμαστε με άλλα σχολεία για να γνωρίσουμε και να προβάσουμε τις ομορφιές του τόπου μας. Τι ωραίο που είναι να συνδυάζεις την τέχνη με τη μάθηση!

<https://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/ekpaideysi/nisi-moys-ena-klik-mathitikos-diagonismos-fotografias-apo>



1 Από ποιο κείμενο προέρχονται οι πληροφορίες των προτάσεων; Σημειώνω ✓.

Στο σχολείο μας ...

Στο σχολείο μας ...	Το νησί μου... σ' ένα κλικ	Ένα σχολείο στον κήπο...
1. διοργανώνεται διαγωνισμός.		
2. μαθαίνουμε για τη βιολογική καλλιέργεια.		
3. συνεργαζόμαστε με άλλα νησιά.		
4. διαχειριζόμαστε τις πρώτες ύλες.		
5. συνδυάζει τέχνη και μάθηση.		



2 Εντοπίζουμε στα κείμενα τις φράσεις και εξηγούμε τι σημαίνουν.

ενεργός πολίτης	
διανοητικός διαγωνισμός	



3 Συζητάμε σε ομάδες και ανακοινώνουμε στην τάξη. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα θέμα.

- Τι μαθαίνουν οι μαθητές που φροντίζουν έναν σχολικό κήπο; Θα σας άρεσε να ασχοληθείτε με αυτό; Τι θα φυτεύατε;
- Θα συμμετείχατε σε έναν «Όμιλο Φωτογραφίας»; Τι θα φωτογραφίζατε και γιατί;
- Ποιο μάθημα θα προτείνατε να οργανώσετε με τη δασκάλα ή τον δάσκαλό σας έξω από τη σχολική τάξη; Τι σας οδήγησε στην επιλογή σας;

5 Εργαστήριο Ρομποτικής



Η Ούμα και ο Φίλιππος γράφουν σε φίλους τους από άλλα σχολεία για το νέο Εργαστήριο Ρομποτικής.

Ένας διαφορετικός χώρος μάθησης υπάρχει τη φετινή σχολική χρονιά στο σχολείο μας. Είναι το Εργαστήριο Ρομποτικής.

Είναι ένα σύγχρονο εργαστήριο εξοπλισμένο με εξάγωνα τραπέζια, διαδραστικό πίνακα και ηλεκτρονικό υπολογιστή, tablet, κιτ* ρομποτικής και μια πίστα σαν αυτές που χρησιμοποιούνται στους διαγωνισμούς.

Στο Εργαστήριο ανακαλύπτουμε τις απλές μηχανές και τα μέρη τους: τροχαλίες, γρανάζια, τροχούς, άξονες, μοχλούς και βίδες. Συνδυάζουμε την επιστήμη με την τέχνη και

αποκτούμε την πρώτη μας επαφή με τον κόσμο του STEAM* και της Ρομποτικής. Μέσα από το παιχνίδι αποκτούμε κατασκευαστικές ικανότητες και γινόμαστε μικροί επιστήμονες!

Φέτος το σχολείο μας θα λάβει μέρος σε έναν Πανελλήνιο Διαγωνισμό Έρευνας και Καινοτομίας και εμείς ανυπομονούμε να έρθει η ώρα για τις δηλώσεις συμμετοχής. Η ρομποτική μάς ενθουσιάζει γιατί είναι ο κόσμος του μέλλοντος.

1 α. Αναζητούμε στο λεξικό μας τη σημασία και την προέλευση της λέξης «Ρομποτική».

β. Περιγράφουμε πώς εργαζόμαστε στο Εργαστήριο Ρομποτικής.



2 Στο Εργαστήριο Ρομποτικής τι εξοπλισμό χρησιμοποιούμε και ποια υλικά ανακαλύπτουμε;

Εξοπλισμός	Υλικά

3 Συζητάμε σε ομάδες και ανακοινώνουμε στην τάξη. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα θέμα.

α. Εντοπίζουμε στο κείμενο τα στοιχεία που κάνουν το Εργαστήριο Ρομποτικής διαφορετικό χώρο μάθησης.

β. Σκεφτόμαστε τι σημαίνει «Η ρομποτική είναι ο κόσμος του μέλλοντος».

γ. Η λέξη «καινοτομία» τι μπορεί να σημαίνει; Διατυπώνουμε υποθέσεις και επιβεβαιώνουμε με τη βοήθεια του λεξικού.

Σκέψου: Πώς οδηγήθηκες στην υπόθεσή σου για τη σημασία της λέξης;

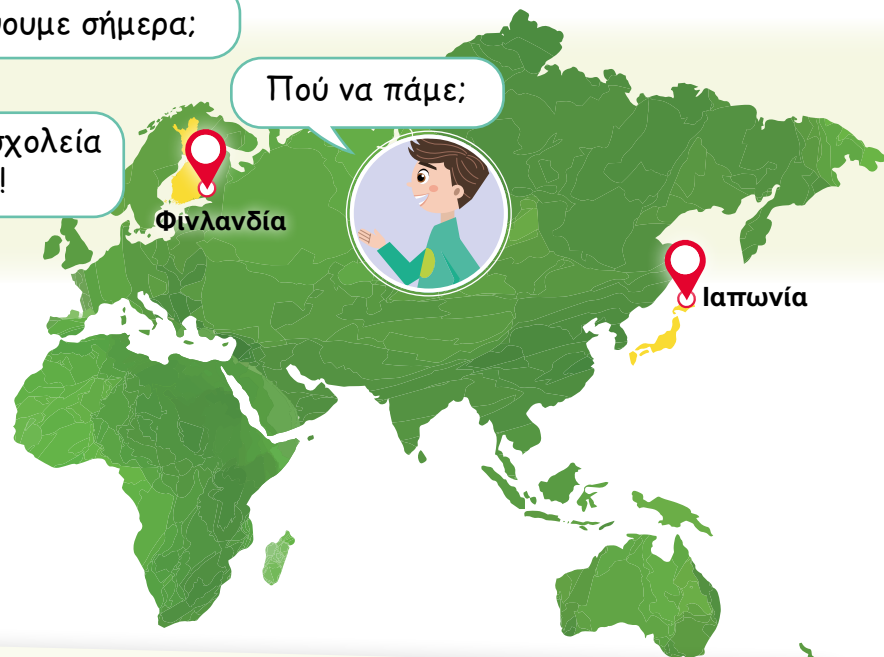


* κιτ: η θήκη με τα απαραίτητα εργαλεία και εξαρτήματα
STEAM: Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics

Τι θα έλεγες να ταξιδέψουμε σήμερα;

Πού να πάμε;

Πάμε να γνωρίσουμε σχολεία σε άλλες χώρες!



Ιαπωνία



Με λένε Τακούμι και είμαι 11 ετών. Κάθε μέρα στο σχολείο μου, μετά τα μαθήματα, έχουμε διάφορες διασκεδαστικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, κάνουμε καλλιγραφία, όπου μαθαίνουμε να γράφουμε όμορφα ιαπωνικά ιδεογράμματα με πινέλο και μελάνι. Επίσης, κάνουμε οριγκάμι, που είναι η τέχνη του διπλώματος χαρτιού. Έχω φτιάξει πολλά διαφορετικά ζώα και λουλούδια από χαρτί!



Ασχολούμαστε πολύ και με τον αθλητισμό. Κάθε πρωί κάνουμε γυμναστική για να ξεκινήσουμε δυναμικά την ημέρα μας. Παιζουμε μπίτζμπολ, ποδόσφαιρο και, κάποιες φορές, κάνουμε κεντό, που είναι μια παραδοσιακή ιαπωνική ξιφασκία. Στους ετήσιους αθλητικούς αγώνες συμμετέχουμε όλα τα παιδιά σε διάφορα αγωνίσματα και η οικογένειά μας έρχεται για να μας ενθαρρύνει. Τέλος, καθαρίζουμε όλοι μαζί τις τάξεις και τους διαδρόμους. Έτσι, μαθαίνουμε να συνεργαζόμαστε και να φροντίζουμε το σχολείο μας σε όλους τους χώρους του.



1 Εντοπίζουμε και κυκλώνουμε λέξεις/φράσεις που μας κάνουν εντύπωση. Βρίσκουμε πληροφορίες για κάποιες από αυτές και τις ανακοινώνουμε στην τάξη.



Φινλανδία



Με λένε Μάρκουσ και είμαι 10 ετών. Στη χώρα μου, τη Φινλανδία, το σχολείο αρχίζει στις 8 το πρωί. Συγκεντρωνόμαστε στην τάξη και ακούμε μουσική για να προετοιμαστούμε για το μάθημα. Αλλάζουμε αίθουσα ανάλογα με το μάθημα, αφού κάθε δάσκαλος έχει τη δική του τάξη που είναι εξοπλισμένη με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα που διευκολύνουν τη μάθηση. Για τις ξένες γλώσσες χρησιμοποιούμε ένα εργαστήριο γλωσσών και για τη βιολογία ένα ειδικό εργαστήριο, κατάλληλο για πειράματα.

Εμείς, τα παιδιά, συμμετέχουμε ενεργά σε κάθε μάθημα. Ετοιμάζουμε ομαδικές εργασίες, εξετάζουμε φυσικά φαινόμενα, κάνουμε συχνά εκδρομές στη φύση, επισκεπτόμαστε μουσεία και ερευνητικά κέντρα. Στο σχολείο μπορούμε να μάθουμε μέχρι τρεις ξένες γλώσσες. Παρακολουθούμε και πρακτικά μαθήματα: χειροτεχνίες, μαγειρική, ξυλουργική και ραπτική. Οι δάσκαλοι και οι δασκάλες μάς διδάσκουν να αγαπάμε αυτό που κάνουμε και να δουλεύουμε με κέφι και όρεξη.



http://www.tapolitika.gr/document_item.php?id=350&category=al



2 Σε ποιο σχολείο αναφέρεται καθεμία από τις παρακάτω δραστηριότητες;



Επιλέγω με .



Δραστηριότητες

	Ιαπωνία	Φινλανδία
1. καλλιγραφία		
2. προετοιμασία για το μάθημα με μουσική		
3. πρακτικά μαθήματα, όπως ξυλουργική και ραπτική		
4. οριγκάμι και ιδεογράμματα		
5. πρωινή γυμναστική		
6. εργαστήριο γλωσσών		
7. καθαριότητα αιθουσών από τους μαθητές		
8. ετήσιοι αθλητικοί αγώνες		



3 Ποιο από τα δύο σχολεία θα ήθελες να επισκεφτείς και να παρακολουθήσεις μαθήματα και γιατί;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

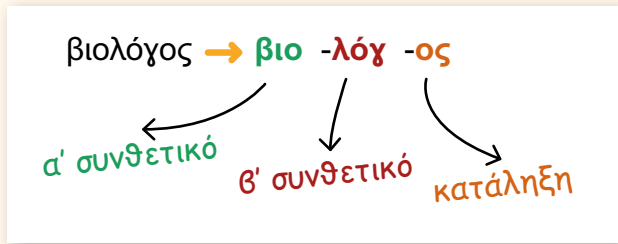
Παρατηρούμε τις λέξεις:

βιολόγος | χειροτεχνία | Ξυλουργική

► Πώς έχουν σχηματιστεί;

α. βιολόγος

Αναλύουμε στα μέρη:



Αναζητούμε την προέλευση και τη σημασία των δύο συνθετικών στο Λεξικό:

- βίο- = _____
- λόγος = _____

Καταλαβαίνουμε:

βιολόγος = ο επιστήμονας που μελετά την ανάπτυξη και την εξέλιξη της ζωής

Βρίσκουμε λέξεις με το συνθετικό βιο-:

β. χειροτεχνία

Αναλύουμε στα μέρη: α. _____ β. _____

Αναζητούμε την προέλευση και τη σημασία των δύο συνθετικών στο Λεξικό:

- α. _____
- β. _____

Καταλαβαίνουμε:

χειροτεχνία = _____

Βρίσκουμε λέξεις με το συνθετικό χειρο-:

γ. Ξυλουργική

Αναλύουμε στα μέρη: α. _____

β. -ουργική < ουργός < έργο

Αναζητούμε την προέλευση και τη σημασία των δύο συνθετικών στο Λεξικό:

- α. _____
- β. _____

Καταλαβαίνουμε:

Ξυλουργική = _____

Βρίσκουμε λέξεις με το συνθετικό ξυλ-:

Τι συμπεραίνουμε; Γιατί οι λέξεις κάθε ομάδας ανήκουν στην ίδια οικογένεια;

Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστά τις λέξεις που συναντήσαμε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ουσιαστικά

Το ουσιαστικό παίρνει **άρθρο** (δηλώνει το γένος): ο, η, το και **κλίνεται** (αλλάζει μορφή): ο φίλος, του φίλου, τον φίλο.

► Τα ουσιαστικά δηλώνουν:

έμψυχα	άψυχα	ενέργεια & κατάσταση	έννοιες & ιδιότητες
<ul style="list-style-type: none"> ο φίλος η μέλισσα το ψάρι 	<ul style="list-style-type: none"> ο δρόμος η ελιά το βιβλίο 	<ul style="list-style-type: none"> ο ύπνος η γιορτή το τρέξιμο 	<ul style="list-style-type: none"> ο χρόνος η φιλία το βάρος
<ul style="list-style-type: none"> ο _____ η _____ το _____ 	<ul style="list-style-type: none"> ο _____ η _____ το _____ 	<ul style="list-style-type: none"> ο _____ η _____ το _____ 	<ul style="list-style-type: none"> ο _____ η _____ το _____

Τα ουσιαστικά (συμπληρώνουμε τον πίνακα με δικά μας σε κάθε κατηγορία) παρουσιάζουν ποικιλία στις καταλήξεις τους. Για να τις θυμόμαστε και να τις γράφουμε σωστά, οργανώνουμε τα ουσιαστικά σε κλιτικές κατηγορίες, με βάση:

- το **γένος** → **αρσενικά, θηλυκά, ουδέτερα**
- τον **αριθμό των διαφορετικών καταλήξεων** στον ενικό → **2 καταλήξεις (δικατάληκτα) - 3 καταλήξεις (τρικατάληκτα).**



Παρατηρούμε την κλίση των ουσιαστικών: **ο δρόμος - ο διάδρομος** και **η οδός - η είσοδος**.

Αρσενικά & θηλυκά σε -ος				
Ενικός Αριθμός				
	γένος _____	γένος _____	γένος _____	γένος _____
Ονομαστική	ο δρόμος	ο διάδρομος	η οδός	η είσοδος
Γενική	του δρόμου	του διαδρόμου	της οδού	της εισόδου
Αιτιατική	τον δρόμο	τον διάδρομο	την οδό	την είσοδο

Πληθυντικός αριθμός				
Ονομαστική	οι δρόμοι	οι διάδρομοι	οι οδοί	οι εισόδοι
Γενική	των δρόμων	των διαδρόμων	των οδών	των εισόδων
Αιτιατική	τους δρόμους	τους διαδρόμους	τις οδούς	τις εισόδους

Συμπεραίνουμε ότι:

- Ως προς το γένος, _____ και _____ στην ονομαστική ενικού έχουν την κατάληξη _____ και στην ονομαστική πληθυντικού _____.
- Οι καταλήξεις μεταξύ _____ και _____ είναι ίδιες σε όλες τις πτώσεις.
- Η θέση του τόνου στις λέξεις με πρόθημα _____.
π.χ. διάδρομος → του διαδρόμου οι διάδρομοι → των διαδρόμων

Σκεφτόμαστε ουσιαστικά που κλίνονται με τον ίδιο τρόπο:

Αρσενικά: _____

Θηλυκά: _____

8 Πανελλήνιος Διαγωνισμός Ρομποτικής



Η ρομποτική αρέσει σε πολλά παιδιά. Φτιάχνουν δύσκολες κατασκευές.



Θέλεις να ακούσουμε μια συνέντευξη;

1^η ακρόαση



1 Σωστό ή Λάθος; Βάζω



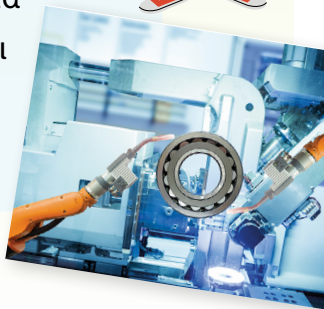
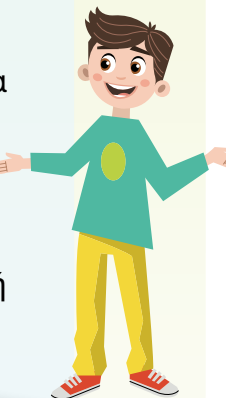
	Σ	Λ
Παράδειγμα: Το σχολείο συμμετέχει σε πανελλήνιο διαγωνισμό ρομποτικής που διοργανώνει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.	✓	
1. Συμμετέχουν στον διαγωνισμό με δύο ομάδες των τεσσάρων παιδιών.		
2. Το μάθημα της ρομποτικής είναι ενταγμένο στο πρωινό πρόγραμμα.		
3. Τα παιδιά συχνά δίνουν βάση στο αποτέλεσμα και στα βραβεία ενός διαγωνισμού.		
4. Μέσα από τη ρομποτική τα παιδιά καταλαβαίνουν πώς μπορούν να προσεγγίσουν και να λύσουν ένα πρόβλημα.		
5. Ο μαθητής έχει ξεκινήσει μαθήματα ρομποτικής από τον Σεπτέμβριο.		
6. Είναι ο δεύτερος διαγωνισμός στον οποίο συμμετέχει η ομάδα.		
7. Το ρομποτάκι της ομάδας βρίσκει βλάβες σε υδραυλικούς σωλήνες και ενημερώνει τον χρήστη στέλνοντας μήνυμα.		

2^η ακρόαση



2 Ακούω για δεύτερη φορά τη συνέντευξη και συμπληρώνω τις πληροφορίες που λείπουν.

Οι ομάδες με τις οποίες συμμετέχει το 1^ο Δημοτικό σχολείο στον διαγωνισμό ονομάζονται _____ και _____. Ο δάσκαλος θεωρεί ότι μέσα από τη ρομποτική τα παιδιά μπορούν να μάθουν αρχικά να προσεγγίζουν ένα _____ και αργότερα να μάθουν περισσότερα πράγματα. Ο Δημήτρης ασχολείται με τη ρομποτική από τον _____. Είναι η δεύτερη και _____ χρονιά που φοιτά στο συγκεκριμένο σχολείο. Την επόμενη χρονιά θα συνεχίσει τη ρομποτική μάλλον στην _____. Τέλος, αναφέρει ότι στη ρομποτική τον έλκυσε η συνεργατικότητα και η _____. Θεωρεί ότι η ομάδα του δεν στοχεύει να προκριθεί επειδή είναι ο _____ διαγωνισμός στον οποίο συμμετέχει.



3 Συνεργαζόμαστε ανά δύο και απαντάμε.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν, πιθανόν, οι μαθητές των ομάδων ρομποτικής; Καταγράφουμε τις σκέψεις μας και ανακοινώνουμε στην ολομέλεια.
- Ποια στοιχεία είναι απαραίτητα για να πετύχει μια ομάδα μαθητών που συνεργάζονται σε μια δραστηριότητα; Γράψτε σε μικρές καρτέλες τις απαντήσεις σας και αναρτήστε τις στο ταμπλό της τάξης.



9 Αθλητισμός για όλους

1



Θέμα: Συμμετοχή σε ομαδικά αθλήματα

Αγαπημένα μας παιδιά,

Στο σχολείο μας έχουμε τη μοναδική ευκαιρία να ασχοληθούμε με πολλά διαφορετικά αθλήματα. Αναζητούμε τα επόμενα αστέρια! Σας προσκαλούμε να γίνετε μέλη των ομάδων που θα εκπροσωπούν το σχολείο μας σε αθλητικές διοργανώσεις, στα ομαδικά αθλήματα βόλεϊ, μπάσκετ, σκυταλοδρομία, ποδόσφαιρο, πόλο. Είτε είστε έμπειροι είτε αρχάριοι, υπάρχει ένας ρόλος για καθέναν από εσάς.

Δεν υπάρχει τίποτα πιο συναρπαστικό από το να συναγωνίζεστε με τους φίλους σας και να ανακαλύπτετε το ταλέντο σας στα αθλήματα. Ελάτε να γνωριστούμε, να διασκεδάσουμε και να αθληθούμε μαζί!

Ανυπομονούμε να δημιουργήσουμε μαζί σας τις νέες αθλητικές ομάδες του σχολείου.

Οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής

2



Τα ατομικά αθλήματα



Η Ελπίδα και ο Φίλιππος θέλουν να ενημερωθούν και για τα ατομικά αθλήματα. Γι' αυτό απευθύνονται στον γυμναστή τους.

- Κύριε Γιώργο, εσείς ποια αθλήματα προτείνετε, τα ατομικά ή τα ομαδικά;
- Πιστεύω ότι όλα τα αθλήματα αναπτύσσουν το σώμα και το πνεύμα μας.
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ατομικών αθλημάτων;
- Στα ατομικά αθλήματα, ο καθένας ακολουθεί το δικό του πρόγραμμα προπόνησης και είναι υπεύθυνος για την απόδοσή του. Χρειάζεται αυτοπειθαρχία, επιμονή και θέληση.
- Ποια ατομικά αθλήματα θα μπορούσαμε να επιλέξουμε;
- Τα πιο γνωστά είναι η ενόργανη γυμναστική, η κολύμβηση, ο στίβος και το τένις.
- Μπορούμε να συνδυάσουμε δύο αθλήματα, ένα ατομικό με ένα ομαδικό;
- Αυτό εξαρτάται από τον χρόνο που διαθέτετε και από τις αντοχές σας!
- Σας ευχαριστούμε για τις πληροφορίες που μας δώσατε.
- Παρακαλώ, παιδιά μου.



ΗΞΕΡΕΣ ΟΤΙ...

3

Η γυμναστική στην αρχαία Ελλάδα

Το μάθημα της γυμναστικής είχε ξεχωριστή θέση στην εκπαίδευση των νέων στην αρχαία Ελλάδα. Στην αρχαία Σπάρτη, γυναίκες και άντρες γυμνάζονταν καθημερινά για να διατηρούν το σώμα τους εύρωστο και υγιές. Οι νέοι έπρεπε να εξασκούνται σε αγωνίσματα όπως δρόμος, πάλη, ακόντιο, παγκράτιο, κυνήγι άγριων ζώων, ιππασία, πυγμαχία και τοξοβολία. Στην αρχαία Αθήνα, η γυμναστική ήταν το ίδιο αναγκαία για τους νέους, όπως η γνώση της γραφής και της μουσικής. Νους υγιής εν σώματι υγιεί, έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες, και είχαν δίκιο!

<https://www.pemptousia.gr/2018/06/to-athlitiko-soma-i-periptosi-tis-spartis-ke-tis-athinas/>



1 Συζητάμε και συμπληρώνουμε το θέμα σε κάθε κείμενο.

1° _____
 2° _____
 3° _____



2 Καταγράφουμε τα αθλήματα που αναφέρονται σε κάθε κείμενο.

1°	μπάσκετ,
2°	
3°	



3 Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες: Η μία ομάδα παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά των ομαδικών αθλημάτων και η άλλη των ατομικών αθλημάτων. Συζητάμε για τα διαφορετικά οφέλη που μας προσφέρουν.



4 Γράφω για το άθλημα που μ' ενδιαφέρει αναφέροντας δύο λόγους που αιτιολογούν την επιλογή μου.

Το άθλημα που _____





Παιδιά, δείτε τι μας έστειλαν οι φίλοι μας από το σχολείο της Ρόδου για τις δράσεις τους.



10 Καλλιεργούμε στα σχολεία, φυτεύουμε στο δάσος

Η δράση «Καλλιεργούμε στα σχολεία, φυτεύουμε στο δάσος» υλοποιείται σε πολλά σχολεία της Ρόδου, Σύμης και Χάλκης από την οργάνωση «Για τη φύση» και από το πρόγραμμα «Σημεία Στήριξης – Μικρές δωρεές, μεγάλες ιδέες».



Τα δασικά είδη, κυπαρίσσια, βελανιδιές, πουρνάρια, πεύκα, σκίνοι, έχουν φυτευτεί σε επιτραπέζιες κατασκευές, κατάλληλες για σπόρους και βλαστούς, στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής τους. Οι επιτραπέζιες κατασκευές διατηρούνται σε εσωτερικό χώρο, ώστε σπόροι και βλαστοί να μη κινδυνεύουν από γάτες και πουλιά που αναζητούν τροφή. Όταν οι βλαστοί μεγαλώσουν αρκετά, θα γίνει η μεταφύτευσή τους σε γλάστρες, ενώ όσα φυτά έχουν κατάλληλο μέγεθος, θα φυτευτούν σε μία από τις καμένες δασικές εκτάσεις της Ρόδου.

Τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν υποδεχθεί με ενδιαφέρον και πολλή χαρά το μικρό «πείραμα» στους χώρους του σχολείου τους!

<https://giatifi.org/kalliergoumestaxoleia/>



1 α. Αριθμούμε τις εικόνες σύμφωνα με τα στάδια εξέλιξης της δράσης. Στη συνέχεια γράφουμε έναν τίτλο για κάθε στάδιο.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____



β. Εξηγούμε προφορικά τη δράση από τα σχολεία της Ρόδου. Οι εικόνες και οι τίτλοι μάς βοηθούν.

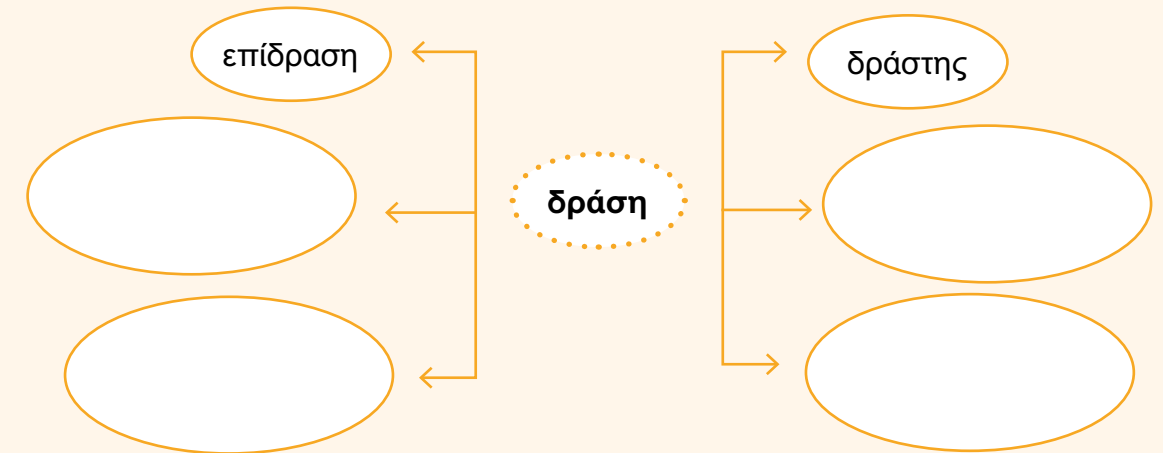
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Οι λέξεις έχουν οικογένεια!

Παρατηρούμε τις λέξεις: δράση, διάδραση, δραστήριος.

Κυκλώνουμε και γράφουμε το κοινό μέρος τους: _____

Γράφουμε παράγωγες λέξεις με **πρόθημα** και **επίθημα**.



➤ Γιατί λέμε ότι οι λέξεις ανήκουν στην ίδια οικογένεια;

Οι παραπάνω λέξεις συνδέονται με το αρχαίο ρήμα «**δρῶ**»= ενεργώ.

Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις της οικογένειας «**δράση**», στον κατάλληλο τύπο.

δράση | αντίδραση | δραστηριότητα | διαδραστικός | επίδραση | δραστήριος

- α. Η συνάντηση με τη συγγραφέα άσκησε θετική _____ στους μαθητές.
- β. Η απόφαση του διαιτητή προκάλεσε την _____ της ομάδας μας.
- γ. Μας αρέσει να κάνουμε ομαδικές _____ στον _____ πίνακα της τάξης μας.
- δ. Η θεατρική ομάδα της τάξης μας είναι πολύ _____ καθώς ανεβάζει κάθε χρόνο μία καινούρια παράσταση.
- ε. Ενθουσιαστήκαμε με τη _____ φιλιναγνωσίας που κάναμε στη βιβλιοθήκη του σχολείου μας.

Περιγραφή χώρου



11 Η Αίθουσα Μουσικής του σχολείου

Ο Φίλιππος παρουσίασε την Αίθουσα Μουσικής του σχολείου. Το κείμενό του δημοσιεύτηκε στη σχολική ιστοσελίδα.



- Ένας ξεχωριστός χώρος του σχολείου είναι η Αίθουσα Μουσικής, όπου κάνουμε το μάθημα της Μουσικής κάθε εβδομάδα. Παράλληλα λειτουργεί σαν μικρό εργαστήριο για τις μουσικές μας δημιουργίες. Βρίσκεται στον πρώτο όροφο του σχολικού κτιρίου, στο τέλος του κεντρικού διαδρόμου. Η ξύλινη πόρτα με τη ταμπέλα «Αίθουσα Μουσικής» την ξεχωρίζει από τις υπόλοιπες αίθουσες. Μπαίνοντας βρίσκεσαι σε έναν άνετο χώρο όπου μπορείς να μάθεις και να εκφραστείς.
- Στην αίθουσα αυτή δεν υπάρχουν θρανία, αλλά σκαλάκια διαμορφωμένα αμφιθεατρικά. Δίπλα υπάρχουν χαμηλές καρέκλες για τα παιδιά που συμμετέχουν στη σχολική μας ορχήστρα. Απέναντι από το μικρό αμφιθέατρο είναι τοποθετημένος ο διαδραστικός πίνακας και, μπροστά του, το ηλεκτρικό πιάνο. Δεξιά και αριστερά από τον διαδραστικό πίνακα βρίσκονται μουσικά όργανα που χρησιμοποιούμε στο μάθημα, όπως ξυλόφωνα, μεταλλόφωνα, φλογέρες, σείστρα και τύμπανα.
- Το μάθημα στην Αίθουσα Μουσικής είναι ευχάριστο και δημιουργικό. Ο μουσικός παίζει στο πιάνο τα κομμάτια κι εμείς συνοδεύουμε με τραγούδι ή με κάποιο μουσικό όργανο. Πολλές φορές μάς δείχνει στον διαδραστικό πίνακα κάποιο βίντεο από μουσικές παραστάσεις ή κάνουμε μουσικές ασκήσεις στο πεντάγραμμο. Άλλοτε προετοιμαζόμαστε για τις σχολικές γιορτές και για να παρουσιάσουμε ένα μουσικό κομμάτι ατομικά ή σε μικρά μουσικά σύνολα. Τότε νιώθουμε ιδιαίτερη αγωνία αλλά και ικανοποίηση!
- Το μάθημα στην Αίθουσα Μουσικής δίνει σε όλους μας πολλή χαρά και ενθουσιασμό. Κάθε εβδομάδα ανυπομονούμε να κάνουμε το επόμενο μουσικό μας... ταξίδι!

Φίλιππος

Παρατηρούμε τον πίνακα και συμπληρώνουμε με βάση το κείμενο «Η Αίθουσα Μουσικής του σχολείου».

Περιγραφή χώρου		
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία	Παραδείγματα από το κείμενο
<p>1. Εισαγωγή</p> <ul style="list-style-type: none"> Βασικές πληροφορίες Όνομα, πού βρίσκεται σε σχέση με τον ευρύτερο χώρο. Γενική εντύπωση που δημιουργεί. 	<ul style="list-style-type: none"> Ρήματα: έχω, είναι, βρίσκεται κ.ά. Ουσιαστικά: σχετικά με τον συγκεκριμένο χώρο Επίθετα Επιρρήματα ή προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο. 	<p>Ένας ξεχωριστός και ιδιαίτερος χώρος είναι...</p> <p>Βρίσκεται στον πρώτο όροφο του σχολικού κτιρίου, στο τέλος του...</p>
<p>2. Ανάπτυξη</p> <ul style="list-style-type: none"> Περιγραφή του χώρου Από έξω προς τα μέσα: Περιγράφουμε τα αντικείμενα που περιέχει και τις λεπτομέρειες. Λειτουργία του χώρου και τρόπος εργασίας ή ζωής σε αυτόν Περιστατικό που σχετίζεται με τον χώρο. 	<ul style="list-style-type: none"> Ουσιαστικά, επίθετα (ύλη, χρώμα, μέγεθος, σχήμα κ.ά.) Ρήματα και επιρρήματα (τόπου). Ουσιαστικά (πρόσωπα, ενέργειες) Επίθετα, ρήματα (δράσης, αισθήσεως) Επιρρήματα χρόνου και τρόπου 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>3. Επίλογος</p> <ul style="list-style-type: none"> Σκέψεις και συναισθήματα Προσδοκίες ή σχέδια για το μέλλον. 	<ul style="list-style-type: none"> Ρήματα (π.χ. πιστεύω, νομίζω, νιώθω, χαίρομαι κτλ.) επιρρήματα, επίθετα, ουσιαστικά 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Περιγράφουμε τον αγαπημένο μας χώρο του σχολείου σε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στη σχολική ιστοσελίδα.

Καταγράφουμε στον πίνακα τα στοιχεία που θα μας βοηθήσουν στη σύνθεση του κειμένου.

Τίτλος του χώρου: _____	
1. Εισαγωγή: Ποιος είναι ο χώρος; Πού βρίσκεται; Ποια είναι η γενική εντύπωση που δημιουργεί;
2. Ανάπτυξη <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή Τον περιγράφουμε από έξω προς τα μέσα με κατάλληλα ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα. • Ποιοι και πώς χρησιμοποιούν τον χώρο; Τι κάνουν εκεί, πώς συμπεριφέρονται; Αναφέρουμε περιστατικό/ά ή συνήθειες που σχετίζονται με τον χώρο.
3. Επίλογος Αναφέρουμε σκέψεις και συναισθήματα , προσδοκίες ή σχέδια για το μέλλον.

Κάθε σχολείο έχει τις δράσεις του

Σε ομάδες αναζητούμε στο διαδίκτυο δράσεις από άλλα σχολεία. Εντοπίζουμε αυτή που μας ενδιαφέρει. Ετοιμάζουμε μια παρουσίαση με τους στόχους, την υλοποίηση και σχετικές εικόνες. Αιτιολογούμε την προτίμησή μας. Τέλος, παρουσιάζουμε στην ολομέλεια τις προτάσεις μας και επιλέγουμε εκείνες που θα θέλαμε να εφαρμόσουμε στην τάξη μας.



Για πρώτη φορά



Πρώτη μέρα σε ένα καινούριο σχολείο και όλα είναι άγνωστα και διαφορετικά... Η ηρωίδα θυμάται πώς ένιωθε και ποιο πρόσωπο τη βοήθησε να νιώσει χαρά.

Πήγαίνα για πρώτη φορά σ' εκείνο το σχολείο. Για πρώτη φορά σημαίνει ότι όλα σου ξαναφαίνονται καινούρια. Έχεις ξανά εκείνο το πρώτο καρδιοχτύπι που είχες όταν πρωτοπήγες σχολείο. Δεν ξέρω πώς νιώθουν τώρα τα παιδιά όταν πρωτοπάνε σχολείο, μα εγώ σκιαζόμουν*. Σαν να 'χε φύγει ο ήλιος της ανεμελιάς από μέσα μου, σαν να έβρεξε σκοτάδι και μια σκιά ήρθε και με πλημμύρισε.

Όσπου μπήκε στην τάξη η δασκάλα και χαμογέλασε κι είπε: «Ίσαμε να γνωριστούμε καλύτερα, ας πούμε ένα τραγούδι... Ποιο τραγούδι ξέρετε να πούμε όλοι μαζί;» Σωπαίναμε. Ύστερα άλλοι, οι πιο θαρραλέοι, πετάχτηκαν κι είπαν αυτό κι άλλοι το άλλο, και η καλή δασκάλα, η κυρία Ελπίδα, είπε: «Ας πούνε πρώτα όσα παιδιά ξέρουν το ένα τραγούδι κι ύστερα το άλλο». Κι έτσι, η πρώτη ώρα ήταν ένα ευχάριστο ξεκίνημα με τραγούδι. Κι έφυγε η σκιά και ήρθε ξανά το φως. Και η χαρά, φυσικά, στα μάτια και στην καρδιά. Η χαρά, άλλωστε, είναι το φως, αυτή που φέρνει το φως!

Πέρασαν τόσο ωραία τα πρώτα χρόνια! Η κυρία Ελπίδα μάς έμαθε τόσα και τόσα ωραία πράγματα. Άλλα τα θυμόμαστε κι άλλα τα 'χουμε ξεχάσει. Αυτό όμως που δεν έχω ξεχάσει ποτέ είναι εκείνο το πρώτο ξεπάγωμα στην τάξη με το τραγούδι.

Καλή κι αξέχαστη, κυρία Ελπίδα, ακόμα σ' αγαπώ...

Ιωαννίδης, Δ., Χωρίς κοτσάνι, Εκδόσεις Πατάκη



1

Συζητάμε για την ηρωίδα της ιστορίας, τον τόπο, τον χρόνο και τα πρόσωπα που συμμετέχουν.

* σκιάζομαι: φοβάμαι

2 Σωστό ή Λάθος; Βάζω ✓.

	Σ	Λ
1. Η αφηγήτρια πήγαινε σε ένα καινούριο σχολείο.		
2. Η αφηγήτρια την πρώτη μέρα στο σχολείο αισθανόταν ανέμελη.		
3. Στην τάξη μπήκε η δασκάλα της μουσικής.		
4. Οι πιο θαρραλέοι μαθητές ξεκίνησαν το τραγούδι.		
5. Όλα τα παιδιά τραγούδησαν το ίδιο τραγούδι.		
6. Η αφηγήτρια θυμάται με αγάπη την κυρία Χαρά.		

3 Ποιος τίτλος ταιριάζει σε κάθε παράγραφο; Αντιστοιχίζω.

Παράγραφος

- 1^η
- 2^η
- 3^η

Τίτλος

- α. Η αγαπημένη δασκάλα
- β. Ο φόβος και η αγωνία της πρώτης μέρας
- γ. Τραγούδια και χαρά στην τάξη

4 Συζητάμε σε ομάδες και ανακοινώνουμε στην τάξη. (Επιλέγουμε ένα θέμα.)

- α. Με ποιον τρόπο η δασκάλα βοήθησε τα παιδιά να διώξουν το «πάγωμα» της πρώτης μέρας;
- β. Καθώς η αφηγήτρια έχει μεγαλώσει πια, τι θυμάται από εκείνο το σχολείο;
- γ. Με ποια σειρά εμφανίζονται τα συναισθήματα στην αφήγηση;

αγάπη | χαρά | φόβος | έκπληξη | αγωνία

1.	2.	3.	4.	5.
---------	---------	---------	---------	---------



12 Μεγαλώσαμε πια!



Μεγαλώσαμε πια, το νιώθουμε εφέτος! Οι συζητήσεις μας γίνονται πιο σοβαρές και οι σκανταλιές μας λιγότερες. Ο δάσκαλος προσπαθεί να μας μάθει να αυτενεργούμε και γι' αυτό πρότεινε, σε όποιο παιδί ήθελε, να διαλέξει ένα θέμα, να το επεξεργαστεί και να το παρουσιάσει στους συμμαθητές μας. Η Μαρία κι εγώ αναλάβαμε να μελετήσουμε τα οικοσκήμα και τον ζωγράφο Αντώνιο Βασιλάκη. Ήταν σπουδαίος ζωγράφος από τη Μήλο, που έζησε στη Βενετία.



Σε δύο εβδομάδες είχαμε έτοιμη την εργασία μας. Πρώτα μίλησε η Μαρία για τα οικοσκήμα. Είχε ζωγραφίσει μάλιστα και μικρά οικοσκήμα, που τα καρφίτσωσε στο πέτο κάθε παιδιού. Μοιράσαμε λευκά χαρτιά και ζητήσαμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν πώς θα ήθελαν να είναι το οικοσκήμά τους, αν είχαν. Το αποτέλεσμα ήταν καταπληκτικό. Έπειτα μίλησα εγώ για τον Αντώνιο Βασιλάκη. Είχαμε ετοιμάσει με τη Μαρία πολλά παιχνίδια με τα έργα του. Τα έδειχνα πρώτα με διαφάνειες και ύστερα ρωτούσα τα παιδιά. Πολύ τους άρεσε ο πίνακας «Η Γέννηση», και ήθελαν να τον αφήσω να τον δουν πολλή ώρα. Ύστερα καλύψαμε τον πίνακα και χωρίσαμε τα παιδιά σε δύο ομάδες. Κάθε ομάδα έπρεπε να πει μια λεπτομέρεια του πίνακα για να κερδίσει έναν βαθμό. Αυτό το παιχνίδι άρεσε στα παιδιά και στον δάσκαλο! Έτσι, η παρουσίαση έγινε πολύ ζωντανή και κανένα παιδί δεν βαρέθηκε!



Μια άλλη μέρα, όταν μπήκαμε στην τάξη το πρωί, μείναμε όλοι με το στόμα ανοιχτό! Οι τοίχοι ήταν στολισμένοι με θαυμάσιες εικόνες, γεμάτες φωτεινά χρώματα. Ο δάσκαλος χαμογελούσε.

- Αν βρείτε ποιος ζωγράφος έφτιαξε αυτούς τους πίνακες, θα κεράσω όλη την τάξη! Είναι γνωστός σας ζωγράφος και πολύ παλιός.

Αφήσαμε τις σάκες μας και τριγυρίζαμε στην αίθουσα θαυμάζοντας το ταλέντο του άγνωστου αυτού ζωγράφου. Εγώ αγαπώ πολύ τη ζωγραφική, έχω στο σπίτι πολλά λευκώματα ζωγράφων, αλλά δεν έβρισκα ποιος ήταν ο συγκεκριμένος.

- Αλέκα, προσπάθησε να τον βρεις για να φάμε γλυκά, είτε το πειραχτήρι της τάξης.

Ο δάσκαλος μάς κοίταζε από τη γωνιά και κρυφοχαμογελούσε. Στους περισσότερους πίνακες κυριαρχούσε το κεραμιδί χρώμα. Γραμμές μυστηρίου διέσχιζαν τα θέματα και μόνον ο ουρανός ήταν σε όλους τους πίνακες γαλανός και η θάλασσα παιχνιδιάρικα.

- Δεν μπορούμε να το βρούμε, κύριε. Παιτούμαστε!
- Θα το πάρει το ποτάμι, λοιπόν. Ο ζωγράφος αυτός είναι η φύση! Είναι εικόνες των πετρωμάτων του νησιού μας.

Τότε πια εκφράσαμε όλο τον θαυμασμό μας. Τι μαγευτικά έργα τέχνης κάνει η φύση! Ο δάσκαλος άρχισε να μας εξηγεί πώς από τα μεταλλεύματα που υπάρχουν μέσα στο χώμα, παίρνουν οι βράχοι αυτά τα καταπληκτικά χρώματα. Μας είπε για τις εκφράσεις της πέτρας και για τα παιχνιδιάρικα πρόσωπά της. Στο διάλειμμα μιλούσαμε μόνο γι' αυτό. Τα μάτια μας είχαν γεμίσει ομορφιά.

Γιαλουργάκη, Σ., Η Αφροδίτη της Μήλου κλαίει. Εκδόσεις Ερευνητές

1 Ο αφηγητής στο παραπάνω κείμενο είναι: (Επιλέγω με .)

<input type="checkbox"/>	ένα παιδί
<input type="checkbox"/>	ένας ενήλικας
<input type="checkbox"/>	ο δάσκαλος

Άλλα πρόσωπα που συναντάμε στο κείμενο είναι: _____

2 Βάζουμε τα γεγονότα στη σωστή χρονική σειρά.

	Η Μαρία καρφίτσωσε ένα μικρό οικόσημο στο πέτο κάθε παιδιού.
	Τα κορίτσια έδειξαν διαφάνειες με τα έργα του ζωγράφου.
1	Ο δάσκαλος πρότεινε στους μαθητές να επιλέξουν ένα θέμα για εργασία.
	Οι μαθητές ζωγράρισαν το δικό τους οικόσημο.
	Τα δύο κορίτσια ανέλαβαν να παρουσιάσουν έργα του ζωγράφου Αντώνιου Βασιλάκη.
	Οι μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες και έπαιξαν ένα παιχνίδι.

3 Τι μαθαίνουμε στο κείμενο για τον Αντώνιο Βασιλάκη; Γράφουμε τα στοιχεία του.

Όνομα: _____

Ιδιότητα: _____

Καταγωγή: _____

Έζησε στην: _____

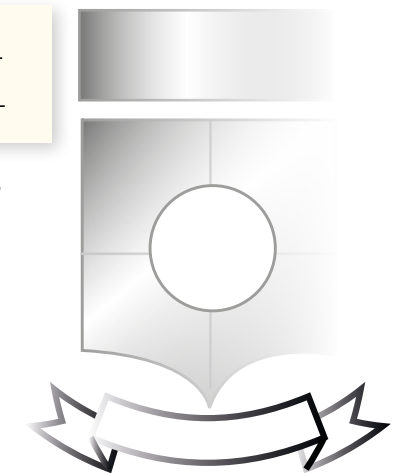
Έργα του: _____



4 Αναζητούμε στο λεξικό τη λέξη οικόσημο και γράφουμε τη σημασία της.

οικόσημο: _____

- Αναζητάμε στο διαδίκτυο οικόσημο και τα παρατηρούμε. Κατόπιν δημιουργούμε με την ομάδα μας το δικό μας οικόσημο.
- Στο κέντρο σχηματίζουμε ένα κοινό σύμβολο που εκπροσωπεί την ομάδα, στην κορυφή γράφουμε το σύνθημά της και στο κάτω μέρος το όνομά της.
- Παρουσιάζουμε τα οικόσημα και εξηγούμε γιατί επιλέξαμε το συγκεκριμένο όνομα, σύμβολο και σύνθημα.



Πηγή: <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-6/chapter-1/exercise-3/>

5 Με ποιους τρόπους ο δάσκαλος κατάφερε να καλλιεργήσει στους μαθητές του τον ενθουσιασμό για τη ζωγραφική και την καλλιτεχνία;

α. _____

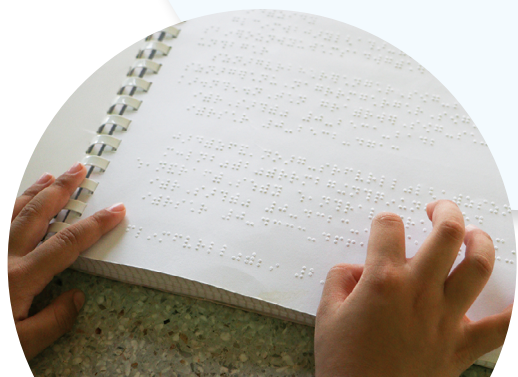
β. _____

13 Φένια, η αγαπημένη των ήχων



- 1 Στην τυφλόμουγα κερδίζει πάντα η Φένια. Και στα μουσικά παιχνίδια. Οι νότες χορεύουν στα δάχτυλά της όταν παίζει πιάνο. Με το τραγούδι της ο κόσμος γεμίζει χρώματα. Όλοι οι ήχοι είναι φίλοι της. Με καταλαβαίνει από το περπάτημα. «Ο καθένας έχει το δικό του ξεχωριστό περπάτημα, τη δική του μουσική», μας λέει.
- 2 Τη θαυμάζω τη Φένια. Το χαμόγελό της είναι χρωματιστό σύννεφο που διώχνει όλα τα σύννεφα. Και η καρδιά της απέραντος ουρανός που χωράει όλου του κόσμου τα παιδιά, ακόμα και τον Μήτσο με την παρέα του. Τα μακριά της δάχτυλα είναι σαν να πετούν πάνω στις σελίδες των βιβλίων της. Εξερευνούν ανυπόμονα τον μυστηριώδη «χάρτη» με τις ανάγλυφες τελείες της κάθε σελίδας. Είναι ξεχωριστά τα βιβλία της. Δεν μπορείς να τα διαβάσεις χωρίς τον μυστικό κώδικα. Δεν έχουν εικόνες. Όχι τουλάχιστον ζωγραφιστές. Μου φαίνονται δύσκολα.
- 3 Στο σχολείο αφήνουμε πάντα τις πόρτες ανοιχτές για τη Φένια. Προχθές, όμως, Ο Μήτσος και οι φίλοι του θέλοντας να κάνουν ένα αστείο, έριξαν τη Φένια κάτω.
- 4 Η Φένια πήρε το λευκό μπαστούνι της και σηκώθηκε ήρεμη και χαμογελαστή. Το λευκό «ραβδί» της τη βοηθά να βρίσκει τον δρόμο της ανάμεσα στα εμπόδια. Περπάτησε ως το θρανίο της σαν να μη συνέβη τίποτα. Με το κεφάλι ψηλά. Εγώ, όμως, το είπα στην κυρία. Η κυρία δεν είπε τίποτα και αντί να τον μαλώσει, μας έβαλε να παίξουμε, με τα μάτια κλειστά.
- 5 Ξαφνικά τα χρώματα χάθηκαν. Και τα σχήματα. Μείναμε ακίνητοι και αμίλητοι, σαν αγάλματα. Οι ήχοι έγιναν πιο δυνατοί...

Αλεξάνδρου, Γ., Φένια, η αγαπημένη των ήχων, Εκδόσεις Πατάκη



1 Ποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό κάνει τη Φένια να ξεχωρίζει από τα άλλα παιδιά;

2 Ο αφηγητής είναι: (Επιλέγω με ✓.)

α. Η δασκάλα της τάξης	
β. Μια συμμαθήτρια της Φένιας	
γ. Η μητέρα της Φένιας	

3 Σε ποια παράγραφο του κειμένου αντιστοιχεί κάθε τίτλος;

	Παιχνίδια με κλειστά μάτια
	Ένα ενοχλητικό «αστείο»
1	Η αγάπη της Φένιας για τους ήχους
	Μια ήρεμη αντίδραση
	Η Φένια και τα «μυστηριώδη» βιβλία της

4 Στο κείμενο διαβάσαμε: «Τα δάχτυλα της Φένιας εξερευνούν ανυπόμονα τον μυστηριώδη χάρτη με τις ανάγλυφες τελείες της κάθε σελίδας.»

Κάνουμε μια μικρή έρευνα στο διαδίκτυο σχετικά με τη γραφή Μπράιχ και ανακοινώνουμε στους συμμαθητές μας:

- Τι είναι;
- Ποιος την επινόησε
- Πότε και γιατί;



5 Σκεφτόμαστε με την ομάδα μας ποια προβλήματα συναντά στην καθημερινότητά του ένα παιδί με τύφλωση και τα καταγράφουμε. Δίπλα σε κάθε πρόβλημα προτείνουμε μία βοήθεια.

6 Πώς θα μπορούσε να συνεχίζεται η ιστορία που διαβάσαμε; Γράφουμε σε μία παράγραφο τη συνέχειά της.

14 Το σχολειό χτίζεται



Το σχολειό χτίζεται.
 Χτίζεται με τη σκαλωσιά των ονείρων.
 Με τα τούβλα της υπομονής
 και με τον ασβέστη της αγάπης.
 Και το ρολόι χτυπάει δώδεκα.
 Τότε έρχονται οι μαστόροι
 μ' ένα καλάθι φως στον ώμο.
 Το μοιράζουν στα παράθυρα
 και στα θρανία.
 Οι μαθητές τραβούν
 τα μολύβια τους απ' τα δέντρα
 και στρώνουν τα βιβλία τους
 σαν προσευχή.

Ελύτης Οδυσσέας, Συλλογή: Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας (απόσπασμα)

- 1 Διαβάζουμε δυνατά το ποίημα. Ποιες εντυπώσεις και εικόνες μάς δημιουργεί;
- 2 α. Από ποια «υλικά» χτίζεται το σχολείο; Τα καταγράφουμε:

 β. Ανταλλάσσουμε απόψεις σχετικά με καθένα από τα «υλικά» του σχολείου. Γιατί είναι απαραίτητα; Σκεφτόμαστε και άλλα που ίσως θεωρούμε σημαντικά.
- 3 Ποιοι είναι οι «μαστόροι» που κρατούν στον ώμο τους το καλάθι με το φως;
- 4 «Οι μαθητές τραβούν / τα μολύβια τους απ' τα δέντρα / και στρώνουν τα βιβλία τους / σαν προσευχή.» Πώς θα περιγράφατε τους μαθητές σε αυτό το σχολείο;
- 5 Ζωγραφίζουμε το σχολείο που παρουσιάζει ο ποιητής, όπως το φανταζόμαστε.

Η Ενότητα 1 με μια ματιά

Ρήμα: Παρόν			
Ενεργητική φωνή		Παθητική φωνή	
γράφω	γελάω, γελώ	κρύβομαι	συναντιέμαι
γράφεις	γελάς	κρύβεσαι	συναντιέσαι
γράφει	γελάει, γελά	κρύβεται	συναντιέται
...

Ουσιαστικά: Αρσενικά και θηλυκά σε -ος				
Ενικός αριθμός				
Ονομαστική	ο δρόμος	ο διάδρομος	η οδός	η είσοδος
Γενική	του δρόμου	του διαδρόμου	της οδού	της εισόδου
Αιτιατική	τον δρόμο	τον διάδρομο	την οδό	την είσοδο
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομαστική	οι δρόμοι	οι διάδρομοι	οι οδοί	οι εισόδοι
Γενική	των δρόμων	των διαδρόμων	των οδών	των εισόδων
Αιτιατική	τους δρόμους	τους διαδρόμους	τις οδούς	τις εισόδους

Ρόλοι στην πρόταση	
Το ρήμα είναι ο πυρήνας της πρότασης.	Τα παιδιά φυτεύουν σπόρους.
Το υποκείμενο δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί.	Τα παιδιά φυτεύουν σπόρους.
Το συμπλήρωμα συμπληρώνει το ρήμα και δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα που δέχεται την ενέργειά του (αντικείμενο).	Τα παιδιά φυτεύουν σπόρους .

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- **χειρ-(χέρι):** χειροτεχνία, χειροκρότημα, χειρολαβή, πρόχειρο, χειροκίνητος, χειροσφαίριση
- **έργο:** εργαστήριο, υφαντουργία, δημιουργία, επεξεργάζομαι, επεξεργασία, περιεργάζομαι, περιέργεια
- **πρώτος:** πρωτάκι, πρωτομηνιά, πρωτοσέλιδο, πρωτιά, πρωτεύουσα, πρωτάθλημα, πρώτη, πρωτοβρόχια, πρωταγωνιστής
- **χώρος:** χωρίζω, διαχωρίζω, διαχωριστικός, αποχώρηση, αναχώρηση, προχωρώ, παραχωρώ
- **φίλος:** φίλια, φιλικός, συμφιλιώνομαι, φίλαθλος, φιλομαθής, μουσικόφιλος, βιβλιόφιλος, φιλόανθρωπος, φιλειρηνικός
- **μαθαίνω:** μάθηση, μάθημα, μαθητής, μαθητικός, εκμάθηση, μαθηματικός
- **δράση:** δραστήριος, δραστηριότητα, επίδραση, αντίδραση, διαδραστικός

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΩΡΟΥ

Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία
<p>1. Εισαγωγή</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βασικές πληροφορίες: Όνομα, πού βρίσκεται σε σχέση με τον ευρύτερο χώρο. • Γενική εντύπωση που δημιουργεί. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρήματα: έχω, είναι, βρίσκεται κ.ά. • Ουσιαστικά: σχετικά με τον συγκεκριμένο χώρο • Επίθετα • Επιρρήματα ή προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο.
<p>2. Ανάπτυξη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του χώρου Από έξω προς τα μέσα: Περιγράφουμε τα αντικείμενα που περιέχει και τις λεπτομέρειες. • Λειτουργία του χώρου και τρόπος εργασίας ή ζωής σε αυτόν • Περιστατικό που σχετίζεται με τον χώρο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ουσιαστικά, επίθετα (ύλη, χρώμα, μέγεθος, σχήμα κ.ά.) • Ρήματα και επιρρήματα (τόπου). • Ουσιαστικά (πρόσωπα, ενέργειες) • Επίθετα, ρήματα (δράσης, αισθήσεως) • Επιρρήματα χρόνου και τρόπου
<p>3. Επίλογος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σκέψεις και συναισθήματα • Προσδοκίες ή σχέδια για το μέλλον. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρήματα (π.χ. πιστεύω, νομίζω, νιώθω, χαίρομαι κτλ.) επιρρήματα, επίθετα, ουσιαστικά

Ελέγχω τι έμαθα στην Ενότητα 1



A. Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων.

1. Κάθε χρόνο φυτεύω _____ εποχιακά φυτά στον κήπο του σχολείου μας.
2. Τα φυτά μετά από λίγο καιρό ανθίζ_____ και μοσχοβολ_____.
3. Τα φυτά μας αναπτύσσ_____ γρήγορα επειδή τα φροντίζ_____.
4. Όταν εμείς συνεργαζ_____, όλα τα εμπόδια και οι δυσκολίες υποχωρ_____.
5. Τα ρήματα βρίσκονται στη χρονική βαθμίδα: _____

B. Γράφω τη λέξη που περιγράφει η πρόταση.

6. Εργάζομαι μαζί με κάποιον άλλο για έναν κοινό σκοπό: _____
7. Κλειστός χώρος με τραπέζια, εργαλεία και όργανα για την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων ή πειραμάτων: _____
8. Κατασκευή που γίνεται με τα χέρια, με κατάλληλα υλικά και εργαλεία: _____

Γ. Συμπληρώνω το γράμμα που λείπει, προσέχοντας την ορθογραφία.

9. διαχ____ρίζω, ξεχ____ρίζω, ξ____λουργός, σ____νεργασία, δραστ____ριος, εργαστ____ριο, συμφ____λιώνομαι

Δ. Γράφω το θηλυκό ουσιαστικό σε -ος στη σωστή πτώση.

10. Η πόρτα της _____ είναι ξύλινη (είσοδος).
11. Η τάξη μου βρίσκεται στο τέλος του _____ (διάδρομος).
12. Κάθε πρωί η κίνηση είναι έντονη στις _____ (λεωφόρος).
13. Ο φωτισμός των _____ είναι έντονος (λεωφόρος).

E. Σχηματίζω 2 προτάσεις με πυρήνα, υποκείμενο, συμπλήρωμα.

Ρήματα: χαρίζω | ζωγραφίζω

14. _____
(με 1 συμπλήρωμα)
15. _____
(με 2 συμπληρώματα)

Μετρώ όλα τα σωστά:

ξαναδιαβάζω (έως 5)	μέτρια (6-8)	πολύ καλά (9-11)	άριστα (12-15)

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μας!

Τα παιδιά έχουν ταυτότητα!



Τα παιδιά θέλουν να μεγαλώσουν!



Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη μάθηση και στην υγεία.



Όλα τα παιδιά είναι ίσα!



Όλα τα παιδιά έχουν τα ίδια δικαιώματα.

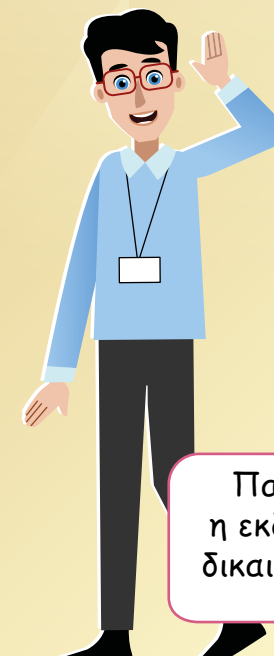


Η ειρήνη για τα παιδιά είναι δικαίωμα!



Βασικά ερωτήματα:

- Τι σημαίνει η λέξη δικαίωμα;
- Ποια είναι τα δικαιώματα του παιδιού;
- Έχουμε μόνο δικαιώματα ή και υποχρεώσεις;
- Πώς προστατεύουμε τα δικαιώματά μας και πώς τηρούμε τις υποχρεώσεις μας;



Παιδιά, σε λίγο ξεκινά η εκδήλωση με θέμα «Τα δικαιώματα των παιδιών».

Μόλις έφτασε ο ειδικός επιστήμονας που θα μας μιλήσει!



1 Δικαιώματα των παιδιών



Τα παιδιά, μαζί με τους δασκάλους, κάλεσαν στην τάξη έναν νομικό επιστήμονα για να συζητήσουν μαζί του και να τον ρωτήσουν για το θέμα των δικαιωμάτων των παιδιών.

Τα παιδιά έχουν ταυτότητα!



Τα παιδιά θέλουν να μεγαλώσουν!



Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη μάθηση και στην υγεία.



Όλα τα παιδιά είναι ίσα!



Όλα τα παιδιά έχουν τα ίδια δικαιώματα.



Η ειρήνη για τα παιδιά είναι δικαίωμα!



Θα θέλατε να μας πείτε τι είναι τα δικαιώματα;



Δικαιώματα είναι οι **ανάγκες** και οι **ελευθερίες** μας, που οι νόμοι μάς επιτρέπουν να διεκδικούμε ώστε να τις σέβονται όλοι. Υπάρχουν διεθνείς **νόμοι** που προστατεύουν τα δικαιώματα, εθνικοί νόμοι κάθε κράτους, αλλά και **κανόνες** σε κάθε κοινότητα, όπως είναι μια σχολική κοινότητα.

Μπορείτε να μας εξηγήσετε τι σημαίνει η φράση «δικαιώματα του παιδιού»;



Όλοι οι άνθρωποι που δεν έχουν συμπληρώσει τα 18 τους χρόνια θεωρούνται παιδιά, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα **Δικαιώματα του Παιδιού**, που είναι νόμος και στη χώρα μας. Τα παιδιά έχουν δικαιώματα, που χρειάζονται σεβασμό και προστασία.

Τελικά, ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιών;



Είναι το δικαίωμα στη ζωή, στο όνομα, στην υπηκοότητα, δηλαδή να «ανήκουν» σε κάποια χώρα, το δικαίωμα να έχουν **οικογένεια**. Όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν τα **αναγκαία αγαθά** για να μεγαλώνουν κανονικά. Αυτά είναι η κατοικία, το νερό, το φαγητό, τα ρούχα και όλα όσα τους εξασφαλίζουν μια καλή ζωή. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να τα φροντίζουν οι γονείς τους ή άλλα πρόσωπα που έχουν την ευθύνη τους, δίνοντάς τους αγάπη και **ασφάλεια**. Όταν οι γονείς δεν φροντίζουν σωστά ένα παιδί, το κράτος παρεμβαίνει για να το υποστηρίξει.

Γιώργος Μόσχος, Νομικός, πρώην Συνήγορος του Παιδιού



1 Σωστό ή Λάθος; Βάζω ✓.



- α. Κάθε ανάγκη μου είναι και δικαίωμά μου.
- β. Τα δικαιώματα προστατεύονται από τους νόμους.
- γ. Οι μεγάλοι μπορούν να αμελούν τα παιδιά.
- δ. Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού δεν ισχύει στην Ελλάδα.
- ε. Μέσα στα βασικά δικαιώματα του παιδιού είναι η κατοικία, η οικογένεια και τα αγαθά που εξασφαλίζουν καλή ζωή.

	Σ	Λ
α. Κάθε ανάγκη μου είναι και δικαίωμά μου.		
β. Τα δικαιώματα προστατεύονται από τους νόμους.		
γ. Οι μεγάλοι μπορούν να αμελούν τα παιδιά.		
δ. Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού δεν ισχύει στην Ελλάδα.		
ε. Μέσα στα βασικά δικαιώματα του παιδιού είναι η κατοικία, η οικογένεια και τα αγαθά που εξασφαλίζουν καλή ζωή.		



«Υπηκοότητα». Αναζητούμε τη λέξη στο λεξικό και γράφουμε τη σημασία της.



2 Παρατηρούμε την αφίσα για τα δικαιώματα των παιδιών (σελ. 54). Επιλέγουμε ένα δικαίωμα, εξηγούμε το περιεχόμενό του και γιατί είναι σημαντικό. Ανακοινώνουμε στην τάξη.



3 «Όταν οι γονείς δεν φροντίζουν σωστά ένα παιδί, το κράτος παρεμβαίνει για να το υποστηρίξει». Τι σημαίνει η πρόταση «δεν φροντίζω σωστά ένα παιδί»; Πώς μπορεί το κράτος να βοηθήσει σε αυτή την περίπτωση;



2 Έχουμε όλοι ίσα δικαιώματα;

Ο Παναγιώτης είναι 11 ετών και αντιμετωπίζει ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας που τον δυσκολεύει να κινηθεί. Συζητά με τους συμμαθητές του για τα δικαιώματα των παιδιών και για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει.



«Το να ζεις με μια σπάνια και σοβαρή ασθένεια υποβαθμίζει αυτόματα την ποιότητα ζωής σου, γιατί δεν μπορείς να είσαι αυτόνομος. Πρέπει να ακολουθείς ένα αυστηρό πρόγραμμα με διάφορες θεραπείες, να έχεις υποστήριξη από το περιβάλλον σου και να διαθέτεις χρόνο και χρήματα. Σε όλη αυτή τη διαδρομή δίπλα μου βρίσκεται η οικογένειά μου, που έπρεπε να προσαρμοστεί σε έναν νέο τρόπο ζωής. Ως κοινωνία θα πρέπει να κάνουμε πολλά περισσότερα για ανθρώπους με τέτοιου είδους ασθένειες κι εγώ αναρωτιέμαι συχνά αν έχουν όλα τα παιδιά ίσα δικαιώματα στην υγεία, την εκπαίδευση και την πρόοδο...».

«Ζώντας με μια σπάνια ασθένεια» <https://www.unicef.org/greece/δημοσιεύσεις/ζώντας-με-μία-σπάνια-ασθένεια-μέσα-από-τα-μάτια-του-παναγιώτη>
Ανακτήθηκε στις 31.03.24

1 Τι σημαίνουν οι φράσεις με τα έντονα γράμματα;

- Το να ζεις με σπάνια ασθένεια **υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής σου**.
- Δεν μπορείς **να είσαι αυτόνομος**.
- Σε όλη αυτή τη διαδρομή **δίπλα μου βρίσκεται η οικογένειά μου**.

2 Χωριζόμαστε σε 2 ή 4 ομάδες. Συγκεντρώνουμε στοιχεία για να υποστηρίξουμε μία από τις δύο απόψεις στην ολομέλεια της τάξης.

- Όλα τα παιδιά έχουν ίσα δικαιώματα...
- Δεν έχουν όλα τα παιδιά ίσα δικαιώματα...

Ο Παναγιώτης αναρωτιέται... «Έχουν όλα τα παιδιά ίσα δικαιώματα στην υγεία, την εκπαίδευση και την πρόοδο;».

3 Διεκδικούμε τα δικαιώματά μας

Οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριες του Παναγιώτη σκέφτηκαν να στείλουν μια επιστολή στον δήμαρχο για να του ζητήσουν βελτιώσεις στο σχολείο για τον συμμαθητή τους.



Τι πιστεύετε ότι ζήτησαν τα παιδιά;



Ημερομηνία: _____

Αγαπητέ κύριε Δήμαρχε,

Είμαστε μαθητές και μαθήτριες της Δ' τάξης του 1ου Δημοτικού Σχολείου και σας γράφουμε για να σας ζητήσουμε να υποστηρίξετε έναν συμμαθητή μας που έχει κινητικά προβλήματα.

Ο Παναγιώτης, επειδή μετακινείται με αμαξίδιο, δυσκολεύεται στους χώρους του σχολείου όπου υπάρχουν σκάλες. Καθώς δεν υπάρχει ανελκυστήρας, δεν μπορεί να έρθει στην αίθουσα μουσικής, στον πρώτο όροφο. Πιστεύουμε ότι για να συμμετέχει ο συμμαθητής μας στις σχολικές δραστηριότητες, πρέπει να γίνουν κάποιες βελτιώσεις στο σχολείο μας.

Πρώτα, χρειαζόμαστε ράμπες που θα του επιτρέψουν να χρησιμοποιεί, όπως και τα άλλα παιδιά, όλους τους χώρους του ισογείου του σχολείου. Στη συνέχεια, θα χρειαστεί ειδικός μηχανισμός για να έχει πρόσβαση στον πρώτο όροφο. Τέλος, χρειάζεται ένα θρανίο κατάλληλο για το αμαξίδιο, ώστε να εργάζεται άνετα και να συνεργάζεται μαζί μας.

Κλείνοντας, σας παρακαλούμε να βοηθήσετε, ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον κατάλληλο για όλους τους μαθητές. Θέλουμε όλοι μαζί να στηρίξουμε τον συμμαθητή μας και να τον βοηθήσουμε να έχει χαρούμενη και δημιουργική σχολική ζωή.

Σας ευχαριστούμε πολύ.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Δ' τάξης



1 Συμπληρώνουμε την πρόταση:

Οι _____ της Δ' τάξης γράφουν και στέλνουν
 μία _____ στον _____ για να _____

2 Ήταν σωστές οι προβλέψεις μας για τα αιτήματα των παιδιών;
 Τι μας βοήθησε να προβλέψουμε σωστά;

3 Υπογραμμίζουμε τα αιτήματα των μαθητών στην επιστολή και τα συζητάμε.

4 Ο δήμαρχος στέλνει αρχικά μια σύντομη απάντηση που δείχνει ότι θα βοηθήσει. Τι να απάντησε άραγε; Γράφουμε την απάντησή του.

Αγαπητά μου παιδιά,



ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

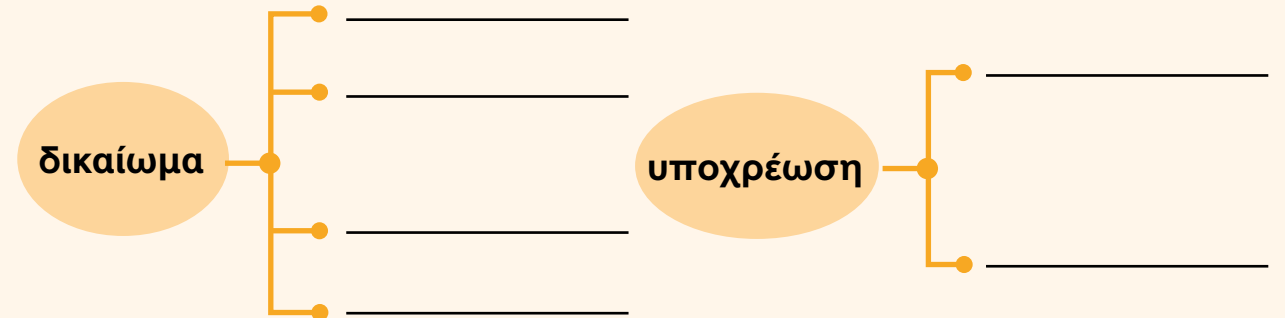
Δικαιώματα και υποχρεώσεις

1 Συγκεντρώνουμε από το κείμενο 1 (σελ. 54-55) λέξεις για τα δικαιώματα. Τις οργανώνουμε σε γραμματικές κατηγορίες.

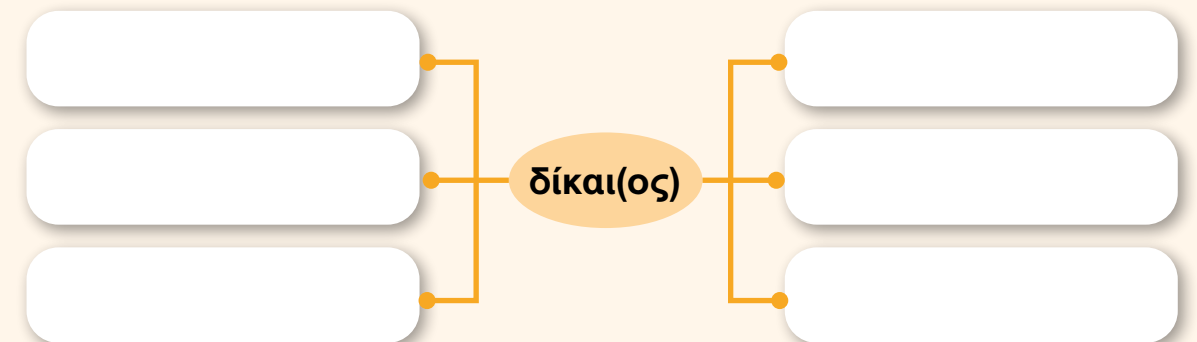
ρήμα	ουσιαστικό	φράση με επίθετο
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2 Συνδυάζουμε τα ρήματα με τα ουσιαστικά «δικαίωμα» και «υποχρέωση» και φτιάχνουμε φράσεις. Συζητάμε τη σημασία τους.

σέβομαι | προστατεύω | διεκδικώ | υπερασπίζομαι | τηρώ | αναλαμβάνω



3 Η οικογένεια της λέξης «δίκαιος». Βρίσκω τις παράγωγες λέξεις χρησιμοποιώντας τα στοιχεία: -α, -οσύνη, -μα, -ώνω, -ούμαι, -ση.



Λέξεις με αντίθετη σημασία (αντώνυμα)

Ο Παναγιώτης αντιμετωπίζει ένα σοβαρό πρόβλημα **υγείας** και μάς εξηγεί τις συνέπειες της **ασθενείας** του στην καθημερινότητά του. Πιστεύει ότι τα δικαιώματα των παιδιών με προβλήματα δεν είναι **ίσα**, αλλά **άνισα**.

Σκεφτόμαστε:

➤ Τι σχέση έχουν μεταξύ τους οι λέξεις «υγεία» και «ασθένεια»;

Οι λέξεις «υγεία» και «ασθένεια», «ίσα» και «άνισα» έχουν _____ σημασία, είναι _____ ή **αντώνυμες**.

Κατανοούμε:

➤ **Αντίθετες** ή **αντώνυμες** είναι οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

Παρατηρούμε τα ζευγάρια των λέξεων. Με ποιο τρόπο δηλώνουμε κάθε φορά την αντίθετη σημασία;

- α. κατάλληλος - ακατάλληλος, ίσος - άνισος _____
- β. ευτυχής - δυστυχής, ευκίνητος - δυσκίνητος _____
- γ. γεμάτος - άδειος, αρχή - τέλος _____

Εφαρμόζουμε:

Είναι άδικο μερικά παιδιά να ζουν σε ακατάλληλες συνθήκες, να είναι λυπημένα, άρρωστα και δυστυχισμένα.

Τι είναι **δίκαιο** για **όλα** τα παιδιά;

Είναι _____

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ



Η γραμμή του χρόνου



Ρήμα

Χρησιμοποιούμε τη χρονική βαθμίδα **μέλλον** για να δηλώσουμε ότι:

- α. Κάτι θα συμβεί με περιορισμένη διάρκεια στο μέλλον. → μέλλοντας συνοπτικός
Ο κ. Δήμαρχος **θα φροντίσει** γρήγορα για τα αιτήματα των μαθητών.
- β. Κάτι θα συμβεί με μεγάλη διάρκεια στο μέλλον. → μέλλοντας διαρκής (εξακολουθητικός)*
Όλη τη χρονιά τα παιδιά **θα διαβάζουν** ωραία βιβλία.
Ο Παναγιώτης **θα παρακολουθεί** όλα τα μαθήματα.
- γ. Κάτι θα έχει ολοκληρωθεί πριν από κάτι άλλο. → μέλλοντας συντελεσμένος
Ο δήμος **θα έχει τοποθετήσει** ασανσέρ στο σχολείο μέχρι τον Φεβρουάριο.



Εφαρμόζουμε:

Συμπληρώνουμε το κείμενο με το ρήμα στον κατάλληλο μελλοντικό χρόνο.

Ο κύριος Δήμαρχος, μόλις έλαβε την επιστολή των μαθητών, απάντησε ότι _____ (**φροντίζω**) το αίτημά τους. Το σχολείο _____ (**προμηθεύομαι**) ένα άνετο θρανίο. Επίσης _____ (**τοποθετώ**) ασανσέρ για τη μετακίνηση στον πρώτο όροφο και, έως τον Φεβρουάριο, _____ (**γίνομαι**) οι αλλαγές στο προαύλιο. Ο Παναγιώτης _____ (**παρακολουθώ**) όλα τα μαθήματα _____ (**παίζω**) στο διάλειμμα με τα παιδιά!



* Χρησιμοποιούνται και οι δύο όροι (εξακολουθητικός / διαρκής μέλλοντας). Στο βιβλίο μας θα συναντάμε τον όρο «διαρκής».

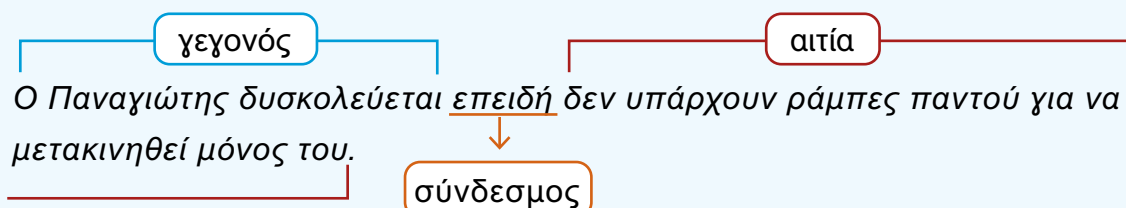
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Αιτιολογικές προτάσεις

Όταν ζητάμε κάτι ή εκφράζουμε μια άποψη, είναι καλό να αιτιολογούμε όσα αναφέρουμε. Αν τα παιδιά δεν αιτιολογούσαν τα αιτήματά τους, η επιστολή θα είχε την εξής μορφή:

Ο Παναγιώτης δυσκολεύεται στους χώρους του σχολείου. Δεν μπορεί να έρθει στην αίθουσα μουσικής στον πρώτο όροφο. Πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνουν κάποιες βελτιώσεις στο σχολείο μας.

- Τι λείπει από την επιστολή τώρα; Κατάφερε να μας πείσει;
- Πώς σχηματίζουμε προτάσεις με αιτιολόγηση;



Μαθαίνουμε:

Οι σύνδεσμοι **γιατί, διότι, επειδή, καθώς, αφού**, μαζί με την πρόταση που ακολουθεί, δημιουργούν την **αιτιολογική πρόταση**. Τα δύο γεγονότα συνδέονται με έναν σύνδεσμο (αιτιολογικός σύνδεσμος).

Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις (γεγονότα), ώστε να δημιουργηθεί αιτιολόγηση.

διότι | επειδή | γιατί

αιτίες: οι χώρες τους βρίσκονται σε πόλεμο | έτσι θα είναι χαρούμενα | στη χώρα τους δεν υπάρχει ελευθερία και ισότητα

α. Όλα τα παιδιά χρειάζονται ένα ασφαλές περιβάλλον

β. Πολλά παιδιά δεν παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο

γ. Πολλά παιδιά στερούνται το δικαίωμα της μόρφωσης

Επίσημη επιστολή

Παρατηρούμε τον πίνακα και συμπληρώνουμε με βάση το κείμενο «Διεκδικούμε τα δικαιώματά μας» (σελ. 57).



Επίσημη επιστολή		
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία	Παραδείγματα από το κείμενο
Προσφώνηση	<ul style="list-style-type: none"> Επίθετο και ουσιαστικό σε κλητική 	Αγαπητέ κύριε Δήμαρχε,
1. α. Ποιος στέλνει την επιστολή. β. Για ποιο λόγο στέλνει την επιστολή.	<ul style="list-style-type: none"> Ρήματα σε α' πρόσωπο (ενικού ή πληθυντικού) Ουσιαστικά 	Είμαστε _____ Σας γράφουμε για να σας ζητήσουμε _____
2. Παρουσίαση του προβλήματος	<ul style="list-style-type: none"> Ρήματα σε α' πρόσωπο Επίθετα 	
3. Τι ζητάμε; (με αιτιολόγηση)	Φράσεις ή προτάσεις που αιτιολογούν τα αιτήματά μας. (γιατί, επειδή, καθώς κτλ.)	Χρειαζόμαστε: 1. _____ 2. _____
4. Ανακεφαλαίωση και συμπέρασμα /κλείσιμο	Σύντομη αναφορά στο γενικό αίτημα και συμπέρασμα. (συμπερασματικά, κλείνοντας, τέλος)	_____
Αποφώνηση: Χαιρετισμός και όνομα αποστολέα	<ul style="list-style-type: none"> Δηλώνει ευχαριστία, σεβασμό, εκτίμηση. 	_____



Θέλουμε να βελτιωθεί ένας χώρος στο σχολείο μας (π.χ. βιβλιοθήκη, χώρος άθλησης). Γράφουμε μια επίσημη επιστολή προς τον διευθυντή ή τη διευθύντρια του σχολείου μας. Αναφέρουμε γιατί θέλουμε να βελτιωθεί και κάνουμε προτάσεις με αιτιολόγηση.



Ούμα Ξέρετε ότι υπάρχουν παιδιά στον κόσμο που δεν πάνε στο σχολείο;

Ίωνας Γιατί;

Ούμα Για πολλούς λόγους...

Φίλιππος Επειδή οι χώρες τους είναι φτωχές και δεν έχουν αρκετά σχολεία.

Ούμα Σε κάποιες χώρες η μόρφωση δεν είναι δικαίωμα για όλα τα παιδιά...



4 Το μαγικό μολύβι της Μαλάλα



Η Μαλάλα Γιουσαφζάι, σε ηλικία έντεκα χρονών, ξεκίνησε έναν αγώνα υπέρ του δικαιώματος των κοριτσιών στην εκπαίδευση, στο Πακιστάν. Το σύνθημά της είναι «Ένα παιδί, ένας δάσκαλος κι ένα βιβλίο μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο».



1 Σωστό ή Λάθος; Βάζω



	Σ	Λ
α. Η Μαλάλα είχε ένα μαγικό μολύβι για να κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους.		
β. Αν η Μαλάλα είχε ένα μαγικό μολύβι, θα έκανε τους άλλους ανθρώπους ευτυχισμένους.		
γ. Τα αδέρφια της Μαλάλα είχαν μια παλιά, σκισμένη μπάλα για να παίζουν.		
δ. Στη χώρα της Μαλάλα δεν στέλνουν όλες οι οικογένειες τα κορίτσια τους στο σχολείο.		
ε. Η Μαλάλα αισθάνεται άτυχη που δεν μπορεί να πηγαίνει στο σχολείο.		
στ. Τα κορίτσια στη χώρα της Μαλάλα δεν αισθάνονταν ασφαλή όταν πήγαιναν στο σχολείο.		
ζ. Η Μαλάλα άρχισε να μιλάει σε όλο τον κόσμο για την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα της.		
η. Η φωνή της Μαλάλα δεν κατάφερε να γίνει δυνατή.		

2

Ακούω πάλι την αφήγηση και συμπληρώνω τις λέξεις που λείπουν.



Παράδειγμα: Αν η Μαλάλα είχε ένα μαγικό μολύβι, θα το χρησιμοποιούσε για να κάνει τους άλλους ανθρώπους ευτυχισμένους.

- Η Μαλάλα, όταν ήταν μικρή, παρακολουθούσε μία τηλεοπτική σειρά με ένα _____ που είχε ένα _____ μολύβι.
- Η Μαλάλα θα ήθελε με το μολύβι της να ζωγραφίσει τα ωραιότερα _____ για τη μαμά της και τα καλύτερα _____ για τον πατέρα της, ώστε να ανοίξει πολλά _____ για όλα τα παιδιά.
- Όμως, επικίνδυνοι _____ που κυκλοφορούσαν στην πόλη και κουβαλούσαν _____ απαγόρευαν στα _____ να πάνε στο σχολείο.
- Ο πατέρας της Μαλάλα είπε ότι εκείνη θα ζήσει σαν _____.
- Τελικά η Μαλάλα κατάφερε με τις ομιλίες της να διαδώσει ένα μήνυμα _____ σε όλο τον κόσμο.



3

Απαντώ προφορικά με αιτιολογικές προτάσεις ξεκινώντας με το χεχονός.



- Γιατί η Μαλάλα ήθελε να έχει ένα μαγικό μολύβι;
- Για ποιον λόγο σταμάτησαν να έρχονται οι συμμαθήτριές της στο σχολείο;
- Γιατί το κορίτσι δεν χρειάζεται πια το μαγικό μολύβι;



4

Ανά ομάδες συζητάμε και παρουσιάζουμε τη ζωή των παιδιών με και χωρίς το σχολείο, τους συμμαθητές και το παιχνίδι.

ΗΞΕΡΕΣ ΟΤΙ...

«Πολλά παιδιά δεν έχουν φαγητό να φάνε ούτε νερό να πουν και “πεινούν” για μόρφωση. 57 εκατομμύρια παιδιά στερούνται την εκπαίδευση και αυτό πρέπει να ταρακουνήσει τη συνείδησή μας», είπε η Μαλάλα απευθυνόμενη στους αντιπροσώπους 28 χωρών.

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/el/malala-yousafzai-2013-pakistan-/products-details/20200331CAN54205>





Παίζουμε με κάρτες; Ανοίγουμε το ψηφιακό αντικείμενο και παίζουμε το παιχνίδι. Κατόπιν αναλαμβάνουμε μία δραστηριότητα από εκείνες που ανακαλύψαμε στο παιχνίδι. Εργαζόμαστε ομαδικά και παρουσιάζουμε τις εργασίες μας στην τάξη.



Γράφουμε επιστολή προς τον Δήμαρχο ζητώντας να φροντίσει για την καθημερινή μετακίνηση, προς και από το σχολείο, των μαθητών που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές, με ασφαλές μεταφορικό μέσο.

Συμπληρώνουμε τον πίνακα και γράφουμε ολόκληρη την επιστολή στο τετράδιό μας.

Επίσημη επιστολή	
Προσφώνηση: Χαιρετισμός προς τον παραλήπτη (τον/τη Δήμαρχο)	
Αναφέρουμε:	
1. Ποιος γράφει την επιστολή και για ποιον λόγο.	
2. Παρουσιάζουμε το συγκεκριμένο πρόβλημα. (Αιτιολογούμε.)	
3. Ζητάμε συγκεκριμένα πράγματα. (Αιτιολογούμε.)	
4. Ανακεφαλαίωση του αιτήματος και κλείσιμο. <i>(Συμπερασματικά, κλείνοντας την επιστολή αυτή, τέλος, έτσι, συνεπώς...)</i>	
Αποφώνηση: Χαιρετισμός και όνομα αποστολέα	

Πώς σχεδίασες το κείμενό σου; Τι σε δυσκόλεψε;
Τι θα έκανες διαφορετικά την επόμενη φορά;



Φίλιππος Παιδιά, εκτός από δικαιώματα έχουμε και υποχρεώσεις;
Ελπίδα Φυσικά! Δικαιώματα και υποχρεώσεις πάνε μαζί.
Φίλιππος Θα γράψω μια εργασία σ' αυτό το θέμα. Μου λες ένα παράδειγμα;
Ελπίδα Για παράδειγμα, έχουμε δικαίωμα να χρησιμοποιούμε τη σχολική βιβλιοθήκη και να δανειζόμαστε βιβλία. Είναι, όμως, υποχρέωσή μας να τα επιστρέφουμε έγκαιρα και χωρίς φθορές.
Φίλιππος Νομίζω ότι το κατάλαβα. Σ' ευχαριστώ!



5 Το σχολείο μας κι εμείς

Το σχολείο είναι χώρος μάθησης, δημιουργίας και καλλιέργειας της προσωπικότητάς μας. Στο περιβάλλον του σχολείου, οι μαθητές βρισκόμαστε σχεδόν τον ίδιο χρόνο που βρισκόμαστε και στο σπίτι μας και έτσι **το σχολείο είναι το δεύτερο σπίτι μας** και οι δάσκαλοι και οι συμμαθητές μας είναι η δεύτερη οικογένειά μας.



Στο σχολείο, εκτός από τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτούμε, μαθαίνουμε να είμαστε υπεύθυνοι. Η **υπευθυνότητα** εκφράζεται με πολλούς τρόπους: Αναλαμβάνουμε αρμοδιότητες, **σεβόμαστε** τους δασκάλους μας και νοιαζόμαστε για τους συμμαθητές μας και **προσέχουμε** να μη γινόμαστε αιτία για να στενοχωρηθεί οποιοδήποτε μέλος της ομάδας μας. Υπευθυνότητα είναι και η συνεργασία μεταξύ μας, σύμφωνα με τους κανόνες που έχουμε συμφωνήσει.

Είναι επίσης σημαντικό να **φροντίζουμε** τα αντικείμενα και τους χώρους του σχολείου μας. Αφήνουμε καθαρές τις αίθουσες διδασκαλίας και τους χώρους άθλησης και παιχνιδιού, ώστε να χαιρόμαστε όλοι, ένα καθαρό και όμορφο περιβάλλον. Όταν ζούμε αρμονικά στο σχολείο μας, κάθε μέρα γίνεται μέρα χαράς, μάθησης και δημιουργίας.



1 Με ποιες πράξεις παρουσιάζεται η υπευθυνότητα στο κείμενο που διαβάσαμε; Αναφέρουμε και άλλες συμπεριφορές που δείχνουν υπευθυνότητα στο σχολείο.

2 Κάθε δικαίωμα συνδέεται με μία υποχρέωση. Αντιστοιχίζουμε τα δικαιώματα με τις υποχρεώσεις. Σε δυάδες γράφουμε ένα ακόμη ζευγάρι «δικαίωμα - υποχρέωση» και το ανακοινώνουμε στην τάξη.

Δικαίωμα	Υποχρέωση
1. Έχω δικαίωμα να εκφράζω τη γνώμη μου.	Ακολουθώ τους κανόνες του παιχνιδιού, σέβομαι τους παίκτες της δικής μου και της αντίπαλης ομάδας. <input type="checkbox"/>
2. Έχω δικαίωμα να συμμετέχω στα παιχνίδια, ιδίως τα ομαδικά.	Έχω υποχρέωση να προσέχω τους χώρους και την περιουσία του σχολείου. <input type="checkbox"/>
3. Έχω δικαίωμα για μάθηση σε ένα σχολικό περιβάλλον, ευχάριστο και ασφαλές.	Εκφράζω τη γνώμη μου με ευγένεια και ακούω την άποψη των άλλων με υπομονή. <input type="checkbox"/>
4. _____ _____	4. _____ _____ _____



Και στο σπίτι, τι γίνεται; Μήπως έχουμε μόνο δικαιώματα;



Η οικογένεια εξασφαλίζει τα δικαιώματά μας, αλλά κι εμείς τα παιδιά μπορούμε να προσφέρουμε...



6 Η οικογένειά μας κι εμείς



Αισθανόμαστε **ασφάλεια** και **θαλπωρή** στον χώρο του σπιτιού μας και έχουμε **δεσμούς αγάπης** με τα μέλη της οικογένειάς μας. Νιώθουμε ότι μπορούμε να κάνουμε ό,τι θέλουμε, επειδή μάς αποδέχονται ακόμη και όταν η συμπεριφορά μας δεν είναι απολύτως σωστή. Ωστόσο δεν πρέπει να κάνουμε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας, γιατί στενοχωρούμε και κουράζουμε αυτούς που αγαπάμε.

Για παράδειγμα, ζητάμε ευγενικά ό,τι χρειαζόμαστε χωρίς απαίτηση, αντιλαμβανόμαστε τις **οικογενειακές συνθήκες** και προσαρμοζόμαστε σε αυτές.

Οι γονείς μας νιώθουν ωραία όταν κατανοούμε την ανάγκη τους για ησυχία και ξεκούραση και εκτιμούμε πολύ τη συμμετοχή μας σε **μικρές δουλειές** του σπιτιού.

Όσο μεγαλώνουμε, γινόμαστε υπεύθυνοι απέναντι στις υποχρεώσεις μας και δεν επιβαρύνουμε τους μεγάλους με όσα **μπορούμε** να κάνουμε μόνοι μας. Με αυτές τις μικρές πράξεις συμβάλλουμε κι εμείς στην οικογενειακή ζωή.



«Για να υπάρχει ελευθερία, **χρειάζονται όρια**, διότι η ελευθερία του ενός συγκρούεται με την ελευθερία του άλλου. Με τα καθήκοντα και με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουμε, θυσιάζουμε ένα μικρό μέρος της ελευθερίας μας, έτσι ώστε να μπορούμε όλοι να **συνυπάρχουμε αρμονικά**. Αλλιώς δεν θα μπορούσαμε να ζούμε όλοι μαζί...»

Schmitt E.E. Ιστορίες της κουκουβάγιας, Μετάφραση Ταυρή Μ.



1 Αναφέρουμε συμπεριφορές που δείχνουν υπευθυνότητα του παιδιού στο σπίτι.

2 Αντιστοιχίζουμε τις υποχρεώσεις με τον χώρο στον οποίο αναφέρονται.



α. Υποχρεώσεις προς το σχολείο

β. Υποχρεώσεις προς το σπίτι

- 1. Συμμετοχή στο μάθημα
- 2. Διατήρηση καθαρού δωματίου.
- 3. Σεβασμός των χώρων του σχολείου.
- 4. Σεβασμός απέναντι στους συμμαθητές μας.
- 5. Συμμετοχή σε απλές οικιακές εργασίες.
- 6. Σεβασμός των κανόνων της τάξης.
- 7. Φροντίδα για χώρους και αντικείμενα που μοιραζόμαστε με μέλη της οικογένειάς μας.
- 8. Δεχόμαστε τα όρια που βάζουν οι γονείς.



3 «Για να υπάρχει ελευθερία, χρειάζονται όρια, διότι η ελευθερία του ενός συγκρούεται με την ελευθερία του άλλου.»

- Τι είναι τα «όρια»; Δίνουμε παραδείγματα.
- Πώς τα όρια του ενός συνδυάζονται με την ελευθερία του άλλου;

4 Στο κείμενο συναντήσαμε τη λέξη «καθήκοντα». Διατυπώνουμε έναν δικό μας ορισμό. Αναζητούμε τη λέξη «καθήκον» στο λεξικό και συμπληρώνουμε ή διορθώνουμε.



ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Λέξεις με πρόθημα και επίθημα

1 Κυκλώνουμε και γράφουμε το όμοιο μέρος (βάση).

α. εκπαίδευση | παιδεία | παιδικός | προπαίδια.

Όμοιο μέρος: _____

β. συνεργάζομαι | συνεργατικός | εργατικός | ανεργία

Όμοιο μέρος: _____

γ. υποχρέωση | υποχρεώνω | χρεώνω | υποχρεωτικά

Όμοιο μέρος: _____

2 Αναλύουμε τις χρωματισμένες λέξεις στα μέρη τους.

Πρόθημα	Βάση	Επίθημα	Κατάληξη
συν	εργατ	ικ	ός
	χρεωτ		

Σκεφτόμαστε:

Ποια σημασία προσθέτει το πρόθημα «συν» και «υπό»;

3 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις που ταιριάζουν.



α. Στο σχολικό λεωφορείο φοράμε _____ τη ζώνη ασφαλείας για να μη χτυπήσουμε.

β. Με τους συμμαθητές μας _____ στις ομαδικές εργασίες.



γ. Το δικαίωμα στην _____ ανήκει σε όλα τα παιδιά του κόσμου.

δ. Επισκεφτήκαμε την _____ βιβλιοθήκη.

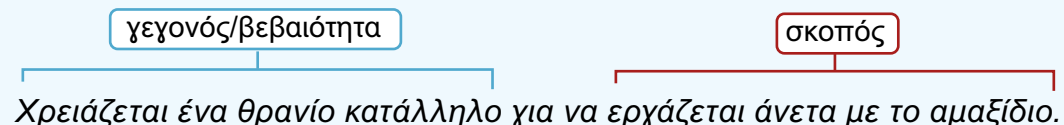
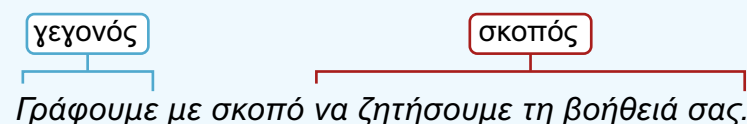
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Προτάσεις του σκοπού (τελικές¹)

Κύριε Δήμαρχε, γράφουμε για να σας ζητήσουμε τη βοήθειά σας για έναν συμμαθητή μας.

Παρατηρούμε:

► Ποια πληροφορία δίνει η δεύτερη πρόταση;



Κατανοούμε:

Όταν θέλουμε να δείξουμε _____, συμπληρώνουμε την πρόταση που δείχνει γεγονός ή βεβαιότητα με μια άλλη, που ξεκινάει με: **για (να)** ή **με σκοπό (να)**.

Η πρόταση που δημιουργείται λέγεται **πρόταση του σκοπού** ή **τελική**.
[τέλος = σκοπός]

Εφαρμόζουμε:

Ποιες προτάσεις παρατηρούμε; Τις καταγράφουμε.

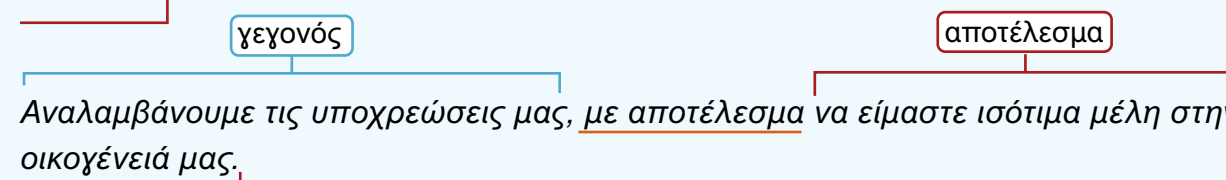
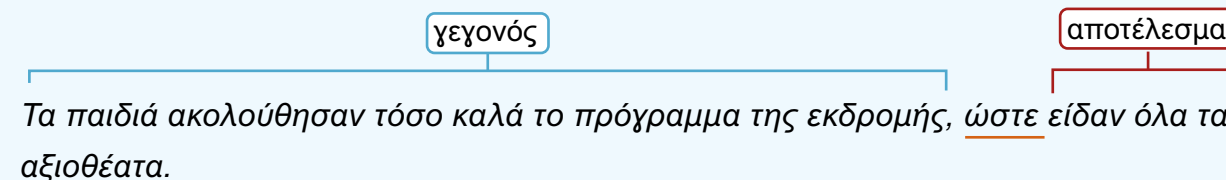
Χρειάζονται όρια για να υπάρχει ελευθερία.



αρχική πρόταση	πρόταση του σκοπού

* τέλος: σκοπός

Αποτελεσματικές (ή συμπερασματικές) προτάσεις



Κατανοούμε:

Όταν θέλουμε να δείξουμε _____ μιας πράξης ή ενός γεγονότος, συμπληρώνουμε την αρχική πρόταση με μια άλλη που ξεκινάει με: **ώστε (να)** ή **με αποτέλεσμα (να)**. Η πρόταση που δημιουργείται λέγεται **αποτελεσματική** (ή **συμπερασματική**).



Εφαρμόζουμε:

Συμπληρώνουμε τις παρακάτω προτάσεις για να δηλώσουμε το αποτέλεσμα. Κάνουμε αλλαγές στο ρήμα της δεύτερης πρότασης, αν χρειάζεται.



ώστε (να) | με αποτέλεσμα (να)

τα παιδιά την ξαναδιάβασαν | ολοκληρώσαμε γρήγορα την εργασία μας | προκριθήκαμε στον τελικό

- α. Συνεργαστήκαμε με σεβασμό στους κανόνες, _____
- β. Τηρήσαμε πιστά το πρόγραμμα των προπονήσεων, _____
- γ. Η ιστορία της σοφής Κουκουβάγιας είναι τόσο ευχάριστη, _____

7 Όχι άλλα «Μη!»

Η Λίλη και ο Ντανίλο δεν αντέχουν άλλο τις υποχρεώσεις και τους κανόνες. Θέλουν να είναι ελεύθεροι! Μπορούμε όμως να είμαστε ελεύθεροι χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη τους άλλους; Ο καλύτερος τρόπος για να το μάθουν είναι μέσα από μια πραγματική εμπειρία. Έτσι λοιπόν η Αθηνά η κουκουβάγια τους οδηγεί στο Νησί της Ελευθερίας, για να το διαπιστώσουν μόνοι τους...

Τίποτα δεν πτοεί τη Λίλη και τον Ντανίλο. Με βροχή, με χιόνι, με δυνατό αέρα αυτοί συνεχίζουν το παιχνίδι τους: Πλατσουρίζουν στις λιμνούλες, παίζουν χιονοπόλεμο ή αφήνουν τον άνεμο να τους ανασηκώσει. Αυτό που τους ενοχλεί είναι οι άλλοι.

«Μην κάνετε φασαρία όσο κοιμάμαι!» προειδοποιεί η κουκουβάγια.

«Μη με πιτσιλάτε με τις βουτιές σας!» φωνάζει ο κάστορας από την όχθη.

«Μην μπαίνετε στο λαγούμι μου!» παραπονιέται ο τυφλοπόντικας.

Η Λίλη και ο Ντανίλο βρίσκουν πολύ ενοχλητικούς τους κατοίκους του Γαλάζιου Δάσους.

Οι χειρότεροι απ' όλους όμως είναι οι γονείς τους.

«Ελάτε να φάτε!» φωνάζει ο μπαμπάς κούνελος.

«Μα δεν έχουμε τελειώσει ακόμη το παιχνίδι μας!»

«Είναι ώρα για φαγητό! Δε σηκώνω κουβέντα!»

Ένα απόγευμα Η Λίλη και ο Ντανίλο είναι τόσο εκνευρισμένοι και ενοχλημένοι από όλα αυτά που πρέπει να κάνουν, που αποφασίζουν να μη γυρίσουν σπίτι όταν βραδιάσει. Κι ας ανησυχήσουν οι γονείς τους. Απεχθάνονται το Γαλάζιο Δάσος, γιατί δεν μπορούν ποτέ να κάνουν ό,τι θέλουν. Είναι αποφασισμένοι να φύγουν. Έχοντας βρει καταφύγιο σ' έναν λόφο, κοιτάζουν το ασημένιο φεγγάρι.

«Λες να είναι καλύτερα εκεί πάνω;» ρωτά η Λίλη τον Ντανίλο.

Ξαφνικά ακούγεται πίσω τους μια φωνή.

«Δεν μπορώ να σας πάω στο φεγγάρι, μπορώ όμως να σας πάω στο Νησί της Ελευθερίας!»

Μια κουκουβάγια τα κοιτάζει από τα κλαδιά μιας βελανιδιάς.

«Ποια είσαι εσύ;» μουρμουρίζει η Λίλη.

«Είμαι η Αθηνά, το πουλί - φιλόσοφος».

«Τι είναι φιλόσοφος;» ρωτά ο Ντανίλο.

«Κάποιος που κατανοεί την τέχνη του στοχασμού. Κάτι που το χρειάζεστε... Το πρόβλημά σας είναι ότι δεν μπορείτε να κάνετε οτιδήποτε θελήσετε;»

«Ναι!»

«Ωραία, λοιπόν, αν θέλετε μπορώ να σας πάω στο Νησί της Ελευθερίας».

«Πότε;»

«Αμέσως. Ανεβείτε».

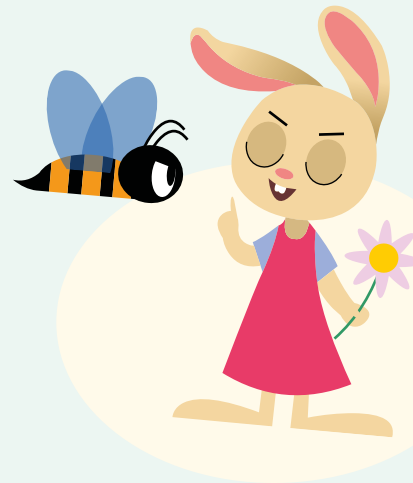
Η Αθηνά τους παίρνει στην πλάτη της και, πετώντας μέσα στη νύχτα, διασχίζει το Γαλάζιο Δάσος, μετά τον ωκεανό και τελικά φτάνει σ' ένα νησί, όπου ο ήλιος έχει ήδη ανατείλει. Αφήνει τα παιδιά σε μια παραλία με ψιλή άμμο.

«Εδώ, ο καθένας κάνει ό,τι θέλει.

Τίποτα δεν απαγορεύεται στο Νησί της Ελευθερίας.

Δεν υπάρχουν διαταγές, ούτε νόμοι, ούτε κανόνες.

Δεν υπάρχει κανένας περιορισμός».



«Γιούπι!» αναφωνούν η Λίλι και ο Ντανίλο και τρέχουν σε έναν καταρράκτη που βλέπουν κάπου στο βάθος.

Βουτάνε στο νερό, αλλά ξαφνικά ακούνε ένα δυνατό «ΠΛΑΑΑΤΣ!» και, προτού καλοκαταλάβουν τι συμβαίνει, εκτινάσσονται αρκετά μέτρα παρακάτω.

«Μα...»

Ένας ελέφαντας έχει μόλις κάνει βουτιά, και έχει προκαλέσει το τεράστιο κύμα που παρέσυρε τα δυο κουνελάκια.

«Ε, κύριε» φώναξε ο Ντανίλο. «Δε βλέπετε ότι κάνουμε μπάνιο εδώ;»

«Ό,τι θέλω κάνω. Βρισκόμαστε στο Νησί της Ελευθερίας»...

Schmitt E.E. Ιστορίες της κουκουβάγιας. Μετάφραση Ταυρή Μ., Εκδόσεις Μεταίχμιο

 **1** Συζητάμε και συμπληρώνουμε:



α. Οι ήρωες στην ιστορία αυτής είναι _____

β. Πρόκειται για ένα παραμύθι γιατί _____

γ. Το θέμα είναι _____



2 Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες; Εντοπίζουμε στο κείμενο φράσεις και προτάσεις που δείχνουν το πρόβλημα.

3 Ποια ηρωίδα του παραμυθιού εμφανίζεται και τι ιδιότητα έχει;



4 «Τι είναι φιλόσοφος;» ρωτά ο Ντανίλο. «Κάποιος που κατανοεί την τέχνη του στοχασμού...»



φιλόσοφος, φιλοσοφία, φιλοσοφώ

Φιλόσοφος είναι αυτός που προβληματίζεται για μεγάλα θέματα του ανθρώπου, σκέφτεται βαθιά και αναζητά τη γνώση. Παράδειγμα: Τι είναι σωστό, ποιο είναι το δίκαιο και το άδικο, τι είναι η ελευθερία;

στοχαστής, στοχασμός, στοχάζομαι

Στοχασμός είναι η βαθιά και προσεκτική σκέψη, για κάτι που μας απασχολεί. Βάζω τις σκέψεις μου σε σειρά, κάνω ερωτήσεις στον εαυτό μου και προσπαθώ να καταλάβω καλύτερα. Ο στοχασμός μάς βοηθά να γίνουμε πιο σοφοί.



5 **α.** Ποιο είναι το ερώτημα που πρέπει να φιλοσοφήσουν οι ήρωες της ιστορίας;

β. Γράφω ένα ερώτημα που θα ήθελα να φιλοσοφήσω και να βρω μια απάντηση:



6 Ξαναδιαβάζουμε το απόσπασμα με τα έντονα γράμματα «Εδώ ο καθένας... κανένας περιορισμός». Σκεφτόμαστε τι θα συνέβαινε εάν δεν υπήρχαν νόμοι και κανόνες. Αναφέρουμε ένα παράδειγμα.

7 Στο Νησί της Ελευθερίας ζουν πολλά ζώα, μεγάλα και μικρά, άγρια και ήμερα. Με ποιον τρόπο διαφορετικά ζώα έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους; Σκεφτόμαστε τις σκηνές, φτιάχνουμε διαλόγους και τους δραματοποιούμε σε μικρές ομάδες.



8 Τελικά, τι έμαθαν οι ήρωες από το ταξίδι τους στο Νησί της Ελευθερίας; Συζητάμε και γράφουμε μία παράγραφο.



8 Τα δικαιώματα κρύφτηκαν



Ο Πλανήτης Δέλτα, φίλοι μου, είναι ο Πλανήτης των Δικαιωμάτων. Όχι όποιων κι όποιων δικαιωμάτων, μα των δικών σας δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των παιδιών. Κι απ' ό,τι άκουσα, είναι ένας πλανήτης που κατοικήθηκε πρόσφατα. Κι αυτό γιατί τα δικαιώματά σας - φοβισμένα, κυνηγημένα και περιορισμένα, όπως ήταν εδώ στη Γη - αποφάσισαν να φύγουν και να μετακομίσουν κάπου μακριά, σε άλλον πλανήτη, για να προστατευτούν.

Κάθε δικαίωμα είχε κρυφτεί μέσα σε κάποιο αγαπημένο του και πολύ πολύ ξεχωριστό αντικείμενο που είχε φέρει μαζί του από τη Γη. Το Δικαίωμα στην Αγάπη είχε μπει μέσα σε μια κόκκινη καρδιά, το Δικαίωμα στη Στέγη σε ένα όμορφο, ροζ σπιτάκι με λουλουδένιο κήπο. Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση σε ένα μολύβι, το Δικαίωμα στη Γνώση σε ένα παραμύθι, το

Δικαίωμα στο Παιχνίδι σε μια κούκλα, το Δικαίωμα στο Καθαρό Περιβάλλον σε ένα λουλούδι, το Δικαίωμα στην Ειρήνη σε ένα κλαδί ελιάς.

Γιατί υπάρχουν χώρες και παιδιά χωρίς τροφή και νερό και ρούχα και αγάπη και φροντίδα. Έχετε σκεφτεί ότι η τροφή, το νερό, τα ρούχα, η αγάπη και η στοργή δεν είναι καν δικαιώματα, αλλά βασικές ανάγκες, απαραίτητες για το δικαίωμα στη ζωή; Κι ότι αυτές τις βασικές ανάγκες που προηγούνται, για να υπάρχει το μεγαλύτερο αγαθό και δικαίωμα που λέγεται ΖΩΗ, τις στερούνται καθημερινά χιλιάδες παιδιά;

Κατσέλης Γ., Το γελαστό μπαλόνι, Εκδόσεις Ψυχογιός

1 Τα δικαιώματα των παιδιών μετακόμισαν σε έναν άλλο πλανήτη επειδή: (Επιλέγουμε με .)

α. τους αρέσουν τα ταξίδια.	<input type="checkbox"/>
β. ήθελαν να γνωρίσουν έναν νέο πλανήτη.	<input type="checkbox"/>
γ. ήταν φοβισμένα και κυνηγημένα στη Γη.	<input type="checkbox"/>

2 Πού κρύφτηκαν τα δικαιώματα; Αντιστοιχίζω.

Δικαίωμα

1. αγάπη
2. στέγη
3. εκπαίδευση
4. γνώση
5. παιχνίδι
6. καθαρό περιβάλλον
7. ειρήνη

Αντικείμενα

- α. ροζ σπιτάκι
- β. μολύβι
- γ. λουλούδι
- δ. κούκλα
- ε. κλαδί ελιάς
- στ. παραμύθι
- ζ. κόκκινη καρδιά

3 Συζητάμε σε ομάδες και ανακοινώνουμε στην τάξη. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα θέμα.

- α. Τα δικαιώματα των παιδιών έφυγαν προσωρινά από τη Γη. Τι συνέπειες θα έχει αυτό για τη ζωή των παιδιών;
- β. Τι συναισθήματα μάς δημιουργεί η σκέψη ότι τα δικαιώματα των παιδιών βρίσκονται προφυλαγμένα κάπου μακριά;
- γ. Τι μπορούμε να κάνουμε, ώστε τα δικαιώματα να επιστρέψουν σε αυτούς που τα χρειάζονται; Καταγράφουμε τις προτάσεις μας και τις παρουσιάζουμε στην τάξη.

4 α. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα δικαίωμα και το αποτυπώνει με μια ζωγραφιά, σε χαρτόνι Α5. Όλες οι ομάδες συνθέτουν το παζλ των δικαιωμάτων των παιδιών και το αναρτούν στην τάξη.

β. Εναλλακτικά: Οι ομάδες μπορούν να δημιουργήσουν ψηφιακά τις ζωγραφιές και να συνθέσουν ένα ομαδικό ψηφιακό κολάζ στο μάθημα της πληροφορικής, το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.



9 Είμαι πρόσφυγας από την Κερύνεια



Η Κερύνεια είναι παραθαλάσσια πόλη στη βόρεια ακτή της Κύπρου. Τον Ιούλιο του 1974, με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, τα τουρκικά στρατεύματα κατέλαβαν την Κερύνεια. Μέσα από τον πόλεμο, την προσφυγιά και την ορφάνια ένα εντεκάχρονο κορίτσι βρίσκει τη δύναμη να βαδίσει μπροστά και να επιβιώσει.



Τι προσδοκά* άραγε μια πενήντάχρονη κυρία, σαν την Ιόλη, που ο πόλεμος την έδιωξε κορίτσι από το σπίτι της; Να γυρίσει πίσω; Μα η Κερύνεια δεν είναι πια εκείνη που θυμάται κι οι άνθρωποί της είναι σκορπισμένοι εδώ κι εκεί.

Προσδοκά έναν κόσμο ειρηνικό και δίκαιο, όπου αυτό που έζησε η ίδια ή άλλα πολύ χειρότερα, που έχουν ζήσει και ζουν άλλοι άνθρωποι, δε θα συμβαίνουν πια. Και θυμώνει όταν ακούει το τραγούδι που λέει «Αυτός ο κόσμος δε θ' αλλάξει ποτέ». Γιατί, σαν κόρη που ήταν και μάνα που είναι, ξέρει πως αυτός ο κόσμος μπορεί να αλλάξει, όπως άλλαξε κάποτε η μητέρα της για τα παιδιά της, όπως παλεύει να τον αλλάξει η ίδια για τον εαυτό της και για τον γιο της.

Θα μπορούσε να διηγηθεί πάμπολλες* ιστορίες προσφύγων που μπόρεσαν να σταθούν στα πόδια τους και ν' αναστηθούν μέσα από τον ξαφνικό χαμό των παιδιών, των δικών τους*, της περιουσίας τους, του τόπου τους του ίδιου. Αν, λοιπόν, ρωτήσεις την Ιόλη, θα σου πει «Μη δεχτείς ποτέ ότι ο κόσμος ζει με τον πόλεμο, την επιβολή και την αδικία. Εσύ να μάχεσαι για τους δικούς σου, για τους γύρω σου και για τον κόσμο ολόκληρο και την αδικία να την παλεύεις όπως μπορείς!».

Στελλάκης Ν., *Είμαι πρόσφυγας από την Κερύνεια*, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο

1 Ο αφηγητής στο παραπάνω κείμενο είναι: Επιλέγουμε με .

α Η Ιόλη β Η μητέρα της Ιόλης γ Ο συγγραφέας

* προσδοκώ: περιμένω
πάμπολλες: πάρα πολλές
οι δικοί τους: οι συγγενείς τους

2 Εντοπίζουμε την Κερύνεια στον χάρτη και συζητάμε για ποιο λόγο οι Έλληνες της Κύπρου έγιναν πρόσφυγες στην πατρίδα τους.

3 Τι προσδοκά σήμερα η Ιόλη; _____

4 Βρίσκουμε στο κείμενο λέξεις που έχουν την ίδια σημασία με τις παρακάτω:

1. περιμένει → _____ 4. αγωνίζεται → _____
2. να επιστρέψει → _____ 5. να ξαναζήσουν → _____
3. γνωρίζει → _____ 6. κατάφεραν → _____

5 Τι σημαίνει η λέξη «πρόσφυγας»; Πώς την αντιλαμβανόμαστε; Αναζητούμε τη λέξη στο λεξικό και γράφουμε τον ορισμό της.

Οι «Ταξιδιώτες» του Bruno Catalano

Ο **Bruno Catalano** είναι Γάλλος γλύπτης. Τα γλυπτά του συχνά αναπαριστούν ταξιδιώτες που φαίνονται να προχωρούν προς έναν άγνωστο προορισμό, λείπουν κάποια όμως κομμάτια από το σώμα τους.



6 Γιατί ο γλύπτης δεν ολοκληρώνει τις φιγούρες των έργων του; Μπορείτε να συνδέσετε την εξήγησή σας με το κείμενο που διαβάσαμε; Αναζητούμε στο διαδίκτυο έργα του, επιλέγουμε ένα και γράφουμε μια φανταστική ιστορία με ήρωα έναν ή μία πρόσφυγα.

10 «Αναφυλλητό ΧΧΧVIII»

Τα παιδιά θέλουν παπούτσια
τα παιδιά θέλουν ψωμί
θέλουμε και φάρμακα,
δούλεψε κ' εσύ.
Γέλα, κλαίγε κι όλο λέγε,
το παιδί: ζωή.

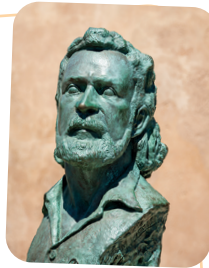
Τίποτ' άλλο. Ζωή.

Ζύμωνε στη σκάφη*,
πρώτο σου ζυμάρι,
πρώτο σου ψωμί
πρώτο σου σταυρόψωμο*
για το παιδί.[...]
Το παιδί: ζωή.
Τίποτ' άλλο!

Από τη συλλογή *Υδρία* (1957-1958)
Γιάννης Ρίτσος, Ποιήματα 1930-1960,
τ. Β', Εκδόσεις «Κέδρος», 1961
(απόσπασμα)

Γιάννης Ρίτσος (1909-1990)

Κορυφαίος Έλληνας ποιητής. Γεννήθηκε στη Μονεμβασιά το 1909 και πέθανε στην Αθήνα το 1990. Έχει γράψει πάνω από εκατό ποιητικές συλλογές, μυθιστορήματα, θεατρικά έργα, μελέτες, μεταφράσεις. Το 1968 προτάθηκε για το βραβείο Νόμπελ από 75 Γάλλους ακαδημαϊκούς και συγγραφείς.



1 Ποια βασικά αγαθά για το παιδί αναφέρονται στο πρώτο μέρος του ποιήματος και ποια στο δεύτερο;

2 Παρατηρούμε λέξεις και φράσεις στο ποίημα.

- α. Ποιες επαναλαμβάνονται σε κάθε μέρος; Γιατί;
- β. Ποια ομοιότητα υπάρχει στους τελευταίους στίχους κάθε μέρους; Σχολιάζουμε.

3 Γινόμαστε ποιητές... Συνεχίζουμε το ποίημα γράφοντας μία στροφή που τελειώνει με τους στίχους:

Το παιδί: ζωή.
Τίποτ' άλλο!

* **σκάφη**: οικιακό σκεύος μακρόστενο και βαθουλό, που χρησιμοποιούσαν παλιότερα για το ζύμωμα.
σταυρόψωμο: ζυμωτό ψωμί, στολισμένο με έναν σταυρό από ζυμάρι

Η Ενότητα 2 με μια ματιά

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι μελλοντικοί χρόνοι

Μέλλοντας διαρκής	Μέλλοντας συνοπτικός	Μέλλοντας συντελεσμένος
θα φροντίζω θα εργάζομαι	θα φροντίσω θα εργαστώ	θα έχω φροντίσει θα έχω εργαστεί

Οι αιτιολογικές προτάσεις

Δηλώνουν την **αιτία**, γιατί συμβαίνει κάτι. Συνδέονται με μία άλλη πρόταση με έναν αιτιολογικό σύνδεσμο: *γιατί, επειδή, διότι, μια και, αφού, καθώς*.

Οι προτάσεις του σκοπού

Δηλώνουν τον **σκοπό** μιας ενέργειας. Συνδέονται με μια άλλη πρόταση με το *για (να)* ή με τη φράση *με σκοπό (να)*.

Οι αποτελεσματικές προτάσεις (ή συμπερασματικές)

Δηλώνουν το **αποτέλεσμα** μιας πράξης. Συνδέονται με μια άλλη πρόταση με τον αποτελεσματικό σύνδεσμο: *ώστε (να)* καθώς και με τη φράση *με αποτέλεσμα να*.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Θεματικό λεξιλόγιο

υποχρέωση, δικαίωμα, καθήκον, υπευθυνότητα, αναλαμβάνω τις υποχρεώσεις, διεκδικώ τα δικαιώματα.

Οικογένειες λέξεων

- **υγεία**: υγιεινός, υγιής, ανθυγιεινός, ασθενής, ασθένεια
- **έργο**: εργασία, εργάτης, εργάζομαι, συνεργάζομαι, εργοστάσιο, εργατικός, απεργία, ανεργία
- **παιδί**: παιδικός, παιδίατρος, παιδαγωγός, εκπαίδευση, παιδεύω, εκπαιδεύω
- **υποχρέωση**: υποχρεώνω, υποχρεούμαι, υποχρεωτικά

Η επίσημη επιστολή

Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία
Προσφώνηση	• Επίθετο και ουσιαστικό σε κλητική
1. α. Ποιος στέλνει την επιστολή. β. Για ποιο λόγο στέλνει την επιστολή.	• Ρήματα σε α' πρόσωπο (ενικού ή πληθυντικού) • Ουσιαστικά
2. Παρουσίαση του προβλήματος	• Ρήματα σε α' πρόσωπο • Επίθετα
3. Τι ζητάμε; (με αιτιολόγηση)	Φράσεις ή προτάσεις που αιτιολογούν τα αιτήματά μας. (<i>γιατί, επειδή, καθώς</i> κτλ.)
4. Ανακεφαλαίωση και συμπέρασμα / κλείσιμο	Σύντομη αναφορά στο γενικό αίτημα και συμπέρασμα. (<i>συμπερασματικά, κλείνοντας, τέλος</i>)
Αποφώνηση : Χαιρετισμός και όνομα αποστολέα	• Δηλώνει ευχαριστία, σεβασμό, εκτίμηση.

Ελέγχω τι έμαθα στην Ενότητα 2



A. Γράφω τη λέξη που περιγράφει η πρόταση.

- 1. Οι ανάγκες και οι ελευθερίες που μας επιτρέπεται να διεκδικούμε:
- 2. Ό,τι επιβάλλεται να κάνουμε, ό,τι αποτελεί καθήκον:

B. Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν, προσέχοντας την ορθογραφία.

- 3. π__δίαιτρος, εκπ__δεύω, ευθ__νη, υπ__θ__νότητα
- 4. υγ__ής, ανθ__χεινός, πα__όσμιοι, πά__λουτος

Γ. Συμπληρώνω το κείμενο με τα ρήματα στη χρονική βαθμίδα του μέλλοντος.

Τα παιδιά αύριο θα _____ (5) παρακολουθώ μία θεατρική παράσταση με θέμα τα δικαιώματα των παιδιών. Κατόπιν _____ (6) επισκέπτομαι το κέντρο προστασίας παιδιών και _____ (7) μιλώ για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά όλου του κόσμου. Όλα τα παιδιά μαζί _____ (8) προτείνω τρόπους δράσης.

Δ. Γράφω τα ρήματα «παρακολουθώ» και «σκέφτομαι» α. Σε Μέλλοντα διαρκή και β. Σε Μέλλοντα συντελεσμένο.

- 9. α. _____
- 10. β. _____

Ε. Γράφω α. μία αιτιολογική πρόταση και β. μία πρόταση του σκοπού που συμπληρώνει κατάλληλα την αρχική πρόταση.

Τηρούμε τις υποχρεώσεις μας προς το σπίτι και το σχολείο.

- 11. Αιτιολογική: _____
- 12. Πρόταση του σκοπού: _____

ΣΤ. Συνδέω τις δύο προτάσεις, ώστε η δεύτερη να δηλώνει το αποτέλεσμα.

- 13. α. Η Λίλη και ο Ντανίλο απογοητεύτηκαν πολύ από την έλλειψη κανόνων στο Νησί της Ελευθερίας.
- β. Η Λίλη και ο Ντανίλο ανυπομονούν να επιστρέψουν το Γαλάζιο Δάσος.

Z. Χωρίζω τις λέξεις σε συλλαβές: διεκδικώ, σύλλογος.

- 14. _____
- 15. _____

Μετρώ όλα τα σωστά:

ξαναδιαβάζω (έως 5) μέτρια (6-8) πολύ καλά (9-11) άριστα (12-15)

28η Οκτωβρίου 1940

1 Ύμνος στη Σημαία

Απ' τ' Ολύμπου την πιο ψηλή κορφή, τη χιονισμένη τ' άσπρο το χρώμα ζήλεψες, Σημαία δοξασμένη, κι απ' της Ελλάδας τα νερά τη γαλαζένια χάρη σ' ολόλευκο τη δώρισες για ταιριαστό ζευγάρι και πάνω φόρεσες **σταυρό!**

Σούκος, Α. Ύμνος στη σημαία, Σύγχρονη Ποιητική Ανθολογία, Εκδόσεις Σμυρνιακάκη



1 Συμπληρώνουμε, δίπλα στα χρώματα της ελληνικής σημαίας, την προέλευσή τους.

- α. Λευκό χρώμα: _____
- β. Γαλάζιο χρώμα: _____



ΗΞΕΡΕΣ ΟΤΙ...

Το λευκό και το γαλάζιο είναι τα χρώματα του ελληνικού ουρανού και της θάλασσας! Οι εννέα λωρίδες αντιστοιχούν στις συλλαβές της φράσης «Ελευθερία ή Θάνατος» και ο σταυρός είναι το σύμβολο της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης.



Ελπίδα Πολλές ηρωικές ιστορίες έχουν συνδεθεί με τη γαλανόλευκη σημαία μας. Μια όμως μου έχει κάνει μεγάλη εντύπωση!

Φίλιππος Ποια είναι αυτή;

Ελπίδα Είναι η ιστορία της κυράς της Ρω.



2 Η Κυρά της Ρω

«Σε ένα νησάκι στα ελληνοτουρκικά σύνορα του Αιγαίου, ένα νησάκι έρημο και τόσο μικρό όσο και το όνομά του, «Ρω», ζούσε μια Ελληνίδα με τον άντρα της. Όταν ο άντρας της έφυγε από τη ζωή, μοναδική της συντροφιά είχε τα ζώα της, τα θαλασσοπούλια και τη...

ΓΑΛΑΝΟΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ. Καθημερινά, πρωί πρωί, την ανέβαζε στο ψηλό κοντάρι της και το απογευματάκι την κατέβαζε. Κανένας από τα διπλανά μεγαλύτερα ελληνικά νησιά δεν την ήξερε με το βαπτιστικό της όνομα, παρά μόνο ως «Κυρά της Ρω».

Μόνη της εκείνη η γυναίκα έγινε φρουρός της σημαίας των συνόρων. Έμεινε όλη σχεδόν τη ζωή της σε αυτό το νησάκι, μόνη της. Σαράντα ολόκληρα χρόνια! Λες και η έπαρση* και η υποστολή* της σημαίας της έδινε κουράγιο για ζωή».

Τόλκα, Μ. Γαλανόλευκη σημαία, Εκδόσεις Λιβάνη



1 Εντοπίζουμε στον χάρτη της Ελλάδας τα νησιά Καστελόριζο και Ρω.

2 Σκεφτόμαστε πώς θα ήταν η καθημερινή ζωή της Κυράς της Ρω.

* Έπαρση σημαίας: Η ανύψωση της σημαίας σε έναν ιστό
Υποστολή σημαίας: Το κατέβασμα της σημαίας.



Τι θα λέγατε να αναζητήσουμε και άλλες ιστορικές αφηγήσεις που έχουν συνδεθεί με την ελληνική σημαία και την εποχή του 1940;



3 Οκτώβριος του 1940: Οι Ιταλοί μάς κήρυξαν τον πόλεμο



Η Ζωή, ένα κορίτσι που ζούσε στην Αθήνα στα χρόνια του Ελληνοϊταλικού πολέμου, αφηγείται πώς έζησε τον Πόλεμο, την Κατοχή και την Απελευθέρωση.

Από τη Δευτέρα που πρωτοχτυπήσανε οι σειρήνες, αλλάξανε όλα. Εκείνος ο διαπεραστικός μακρόσυρτος ήχος αναποδογύρισε τη ζωή μας. Έτρεξα στο μπαλκόνι. Οι πόρτες ήταν ορθάνοιχτες. Οι άνθρωποι στέκονταν και κοιτούσαν τον ουρανό. Στην αρχή άκουσα τη λέξη πόλεμος κι ύστερα οι κουβέντες δυνάμωσαν. Η μητέρα είχε ρίξει μια ρόμπα πάνω στους ώμους της. Έμοιαζε σαστισμένη. «Τι τρέχει;» ρωτούσε τον πατέρα. Εκείνος δεν ήξερε τι να της πει γιατί εμείς δεν έχουμε ραδιόφωνο. Ο Μήτσος, ο γιος της χειτόνισσας, τα ήξερε όλα.

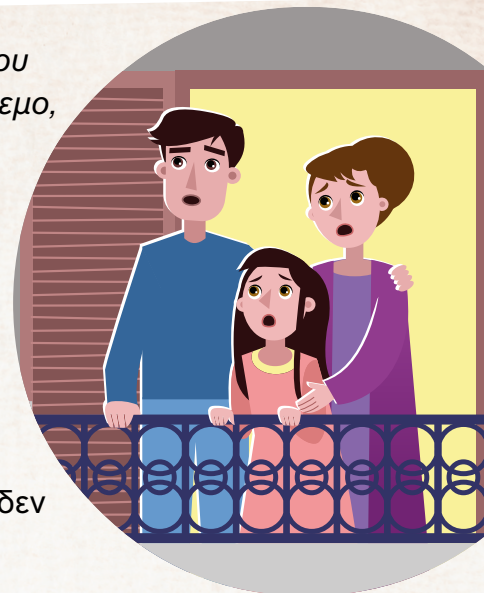
Από το μπαλκόνι φώναζε δυνατά να τον ακούν κι οι άλλοι που είχαν βγει στα παράθυρα. Έλεγε πως άρχισε πόλεμος με τους Ιταλούς. Στις τρεις το πρωί πήγε ο πρεσβευτής της Ιταλίας και βρήκε τον πρωθυπουργό μας και του είπε πως ο Μπενίτο Μουσολίνι ζητούσε να παραδοθεί η Ελλάδα στον ιταλικό στρατό και πως ο Μεταξάς είχε πει «όχι» και πως στις πεντέμισι οι Ιταλοί είχαν επιτεθεί στα αλβανικά σύνορα.

«Και τι θα κάνουμε τώρα;» ρώτησε η μητέρα ανήσυχη.

«Μακάρι να 'μουν πιο νέος, να πήγαινα κι εγώ να πολεμήσω» είπε ο πατέρας.

«Κι εμείς δε θα πάμε σχολείο;» ρώτησα.

Σε μια μέρα όλα αλλάξανε. Η ζωή μας έγινε άνω κάτω. Τα σχολεία κλείσανε. Τα μαγαζιά κατεβάζουν ρολά από τις πέντε το απόγευμα. Σε όλα τα παράθυρα κρεμάσανε μαύρες κουρτίνες για να μην περνάει το φως τη νύχτα και βλέπουνε την πόλη τα ιταλικά αεροπλάνα. Απανωτοί συναγερμοί. Κάθε φορά που ακούγονται οι σειρήνες, πρέπει να κατεβαίνουμε στα καταφύγια. Έχουμε ένα στη διπλανή πολυκατοικία.



Πήραμε το Αργυρόκαστρο

Κυριακή 9 του Δεκέμβρη

Ποιος μίλησε για τις ασάλευτες Κυριακές του χειμώνα; Τις κρύες και βαριεστημένες Κυριακές; Η δικιά μου είναι μια όμορφη Κυριακή. Οι καμπάνες όλες μαζί αρχίσανε να σημαίνουνε μια λέξη «Αργυρόκαστρο» και μαζί με τις καμπάνες, χιλιάδες άνθρωποι φωνάζανε ρυθμικά την ίδια λέξη: **Αρ-γυ-ρό-καστρο, Αρ-γυ-ρό-καστρο. Όμορφη λέξη, όμορφη Κυριακή!**

Τώρα χορεύουμε στην Ομόνοια, πάνω στην πλατεία. Έγω βράχνιασα από τις πολλές φωνές. Ένα megάφωνο λέει συνέχεια: **«Προσοχή! Προσοχή!** Ο ηρωικός στρατός μας κατέλαβε την πόλη του Αργυρόκαστρου... Όταν το βράδυ θα γυρίσουμε στο σπίτι, θα τρέξουμε στο δωμάτιό μας μας να καρφισώσουμε τη σημαϊούλα πάνω στον χάρτη: Αργυρόκαστρο! Σκεπάστηκε ο χάρτης. Όλες αυτές τις μέρες καρφισώνουμε: Κορυτσά! Μοσχόπολις! Πόγραδες! Πρεμετή! Άγιοι Σαράντα! Δελβίνο! Πανωλεθρία οι Ιταλοί. Όλο προχωράμε κι αυτοί πάνε πίσω.



14 Οκτωβρίου 1944: Η Ελλάδα ξανά ελεύθερη!

Η Αθήνα ζουρλάθηκε! Σήμερα, 14 του Οκτώβρη (μα κι εκατό χρονών να γίνω θα θυμάμαι τούτη τη μέρα) στήθηκε τέτοιο ξέφρενο πανηγύρι, που κάθε τόσο τσιμπιέμαι, μπας και ονειρεύομαι, μπας και ξυπνήσω.

Μια ανθρωποθάλασσα ξεχύθηκε στους δρόμους, η βοή της ανεβαίνει ίσαμε τα ουράνια και απ' τα ουράνια ξαναπέφτει σαν διαμαντένιο χαλάζι πάνω σε χιλιάδες σημαίες που ανεμίζουνε. Τόσες σημαίες! Ποια χέρια πρόλαβαν να τις υφάνουν;

Σκόρπισαν τα σκοτάδια και η νύχτα έγινε μέρα ηλιόλουστη.

Ποιος πεινάει; Ποιος κρύνει; Ποιος πονάει; Ο θάνατος καταργήθηκε.

Σαρή, Ζ., Όταν ο ήλιος, Εκδόσεις Πατάκη



4 Το Έπος του 1940 με μια ματιά



15η Αυγούστου 1940

Ένα ιταλικό υποβρύχιο τορπιλίζει και βυθίζει το ελληνικό καταδρομικό «Έλλη» ανοιχτά του λιμανιού της Τήνου.

28η Οκτωβρίου 1940

Ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι ζητά από τον Έλληνα πρωθυπουργό, Ι.Μεταξά, την παράδοση της Ελλάδας. Η απάντηση είναι ΟΧΙ. Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος ξεκινά.

Νοέμβριος 1940 – Μάρτιος 1941

Η ιταλική επίθεση συντρίβεται στα βουνά της Πίνδου από τον ελληνικό στρατό.

6 Απριλίου 1941

Οι Γερμανοί επιτίθενται στην Ελλάδα από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Οι Έλληνες πολεμούν ηρωικά στα οχυρά του Ρούπελ.

27 Απριλίου 1941

Υψώνεται στην Ακρόπολη η γερμανική σημαία.

1941-1944

Κατοχή, πείνα, εκτελέσεις.

12 Οκτωβρίου 1944

Μετά από 1.264 ημέρες σκληρής Κατοχής, η Ελλάδα και πάλι ελεύθερη!



1

α. Πώς αιθάνονται τα πρόσωπα της αφήγησης όταν πληροφορούνται την είδηση του πολέμου;

β. Πώς άλλαξε η καθημερινή ζωή με το ξέσπασμα του πολέμου;



2

Ποια συναισθήματα κυριαρχούν μετά τις πρώτες νίκες; Πώς συνδέονται με την εξέλιξη του πολέμου;



3

Οι Έλληνες πανηγυρίζουν στους δρόμους για την απελευθέρωσή τους. Συνεργάζομαστε σε δυάδες και γράφουμε ένα μικρό κείμενο με αυτόν τον τίτλο.

17η Νοεμβρίου



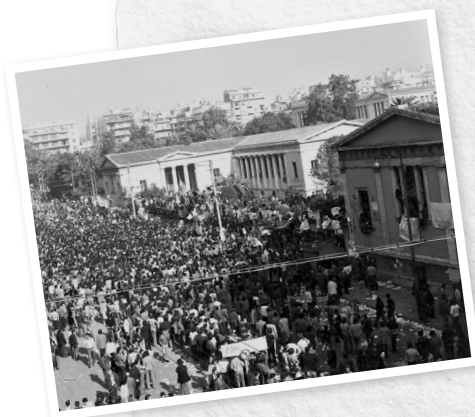
Πώς φτάσαμε από το 1944 στο 1973;
Τι έγινε στο Πολυτεχνείο; Πάλι πόλεμο κάναμε;

Για να καταλάβεις τι έγινε στο Πολυτεχνείο το 1973, πρέπει να πάμε μερικά χρόνια πίσω...



5 Εδώ Πολυτεχνείο...

Στις 21 Απριλίου του 1967 μια ομάδα στρατιωτικών κατέλυσε τη δημοκρατία και επέβαλε δικτατορία. Το ανελεύθερο καθεστώς κυβέρνησε με απαγορεύσεις και περιορισμό της ελευθερίας των πολιτών. Το 1973 ο αγώνας κατά της δικτατορίας κορυφώθηκε με τα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Η Δημοκρατία στη χώρα μας αποκαταστάθηκε τον Ιούλιο του 1974.



Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ τα νιάτα σέρνουν χορό. Της Επιστήμης τα παιδιά και τραγουδάν τη Λευτεριά. Εδώ της νιότης ο άξιος νους, που χτίζει θέατρα, ναούς, σχεδιάζει ιδέες και μηχανές και δένει το αύριο με το χτες.

Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ μέσα στις τέχνες το ιερό σκοτώνει η βία τα παιδιά που τραγουδούν τη Λευτεριά.

Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ γίνεται ανήκουστο κακό!

Εδώ Πολυτεχνείου κραυγή καλούν το Χρέος κι η Τιμή. Λαέ μας, βοήθα τα παιδιά. Ο αγώνας για τη Λευτεριά.

Βασίλης Ρώτας, Από τον τόμο Αντιφασιστικά 67-74 (Εκδόσεις Γράμμα 1984)
<https://anthologio.wordpress.com/2011/11/17/17-%ce%af-1973/>



1 Τι συμβαίνει σε μια χώρα όταν κυβερνιέται από δικτατορικό καθεστώς;

2 Τοποθετούμε στη γραμμή του χρόνου τα γεγονότα από την επιβολή της δικτατορίας μέχρι και την αποκατάσταση της δημοκρατίας.



3 Ποιες λέξεις και φράσεις χρησιμοποιεί ο ποιητής για να δείξει:
α. Το κακό που συνέβαινε στο Πολυτεχνείο;
β. Εκείνο που έπρεπε να κάνει ο λαός;



4 Γιατί ο ποιητής χρησιμοποιεί τις φράσεις «της Επιστήμης τα παιδιά» και «της νιότης ο άξιος νους»;



6 Εδώ Πολυτεχνείο, εδώ Πολυτεχνείο. Εκπέμπουμε στους 1.050* χιλιόκυκλους.



Η λειτουργία του σταθμού κάλυψε 34 ώρες: από τις 5 μ.μ. της Πέμπτης 15 Νοεμβρίου ως τις 3 π.μ. του Σαββάτου 17 Νοεμβρίου. Η απόφαση για τη λειτουργία του ανήκε στη Συντονιστική Επιτροπή, που κατήυθνε τον αγώνα των φοιτητών μέσα στο Πολυτεχνείο.



Εδώ Πολυτεχνείο, εδώ Πολυτεχνείο. Σας μιλά ο ραδιοφωνικός σταθμός των ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών, των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων. Εκπέμπουμε σε 1.050 χιλιόκυκλους. Μεταδίδουμε μήνυμα συμπαράστασης προς τους φοιτητές και τους εργαζόμενους που αγωνίζονται κλεισμένοι στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Ο αγώνας είναι κοινός. Είναι για την Ελλάδα. Για τον λαό της, που θέλει να καθορίζει τη ζωή του και να πορεύεται στο δρόμο της προκοπής. Βασική προϋπόθεση είναι η ανατροπή της δικτατορίας και η αποκατάσταση της λαϊκής κυριαρχίας. Καλούμε όλο τον ελληνικό λαό να σταθεί στο πλευρό μας. Αγωνιζόμαστε για μια λεύτερη Ελλάδα.




Ευχαριστούμε τους οικοδόμους για την συμπαράσταση τους. Ευχαριστούμε τους μαθητές των Τεχνικών Σχολών για τη συμπαράσταση τους. Ευχαριστούμε τους μαθητές των Γυμνασίων της Αθήνας, που εκδηλώνουν ενεργά την συμπαράσταση και τη συμμετοχή τους.

Αυτή τη στιγμή δεκάδες χιλιάδες λαού έχουν κατακλύσει σε μεγάλη ακτίνα γύρω από το Πολυτεχνείο, όπου βρισκόμαστε, όλους τους δρόμους, όλες τις πλατείες. Η νίκη είναι κοντά. Όλος ο λαός να κατέβει στους δρόμους.

Γενική κινητοποίηση. Πρέπει να νικήσουμε.

<https://anthologio.wordpress.com/2011/11/17/17-%ce%af-1973/>

* Χιλιόκυκλοι: (kilohertz) είναι η ελληνική λέξη για τη μονάδα μέτρησης συχνότητας (χιλιόκυκλοι ανά δευτερόλεπτο) στην οποία εκπέμπουν ραδιοφωνικές εκπομπές.

- 1  Γιατί οι φοιτητές αποφάσισαν να δημιουργήσουν τον ραδιοφωνικό σταθμό;
- 2  Ποιοι συμμετείχαν στον αγώνα των φοιτητών; Βρείτε δύο σημεία του κειμένου όπου φαίνεται η συμμετοχή του λαού.
- 3  Συγκεντρώνουμε, ανά ομάδες, ποιήματα και φωτογραφικό υλικό και δημιουργούμε ένα αφιέρωμα για την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου.



Χριστούγεννα

7 Χριστούγεννα




Τί φως και χρώμα κι εμορφιά να σκόρπιζε τ' αστέρι
 οπού στην κούνια του Χριστού τους Μάγους έχει φέρει!
 Ποιος άγγελος το διάλεξε για τέτοιο ταχυδρόμο!
 Τ' άλλα τ' αστέρια θα 'βλεπαν τον φωτεινό του δρόμο,
 κι από τη ζήλια θα 'τρεμαν... Αστέρι, σε ποια χώρα
 του απεράντου σ' ουρανού να λαμπυρίζεις τώρα;
 Η παντοδύναμη Φθορά μην έσβησε το φως σου;
 'Η μήπως είσ' αθάνατο κι εσύ σαν τον Χριστό σου;
 Δεν κατεβαίν' η λάμψη σου κι εδώ στα χώματά μας;
 [...]

Τι φως και χρώμα κι εμορφιά να σκόρπιζε τ' αστέρι,
 οπού στην κούνια του Θεού τους Μάγους έχει φέρει!



Κ. Παλαμάς

https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=1223

- 1  α. Ποιο στοιχείο από τη νύχτα των Χριστουγέννων θαυμάζει ο ποιητής;
- β.  Εντοπίζουμε λέξεις και φράσεις που δείχνουν τον θαυμασμό του.
- 2  Στην αρχή και στο τέλος του ποιήματος επαναλαμβάνονται οι ίδιοι στίχοι. Συζητάμε για ποιον λόγο συμβαίνει αυτό.

8 Τα Χριστούγεννα του Λευτέρη



Ο Λευτέρης, παραμονή Χριστουγέννων, λαχταράει να ζήσει το θαύμα της Γέννησης του Χριστού. «Τέτοια ώρα κάπου στη Βηθλεέμ, γεννήθηκε κάποτε ο βασιλιάς του κόσμου», σκέφτεται και κουλουριάζεται στην πολυθρόνα του σαλονιού δίπλα στο χριστουγεννιάτικο δέντρο.

Απόψε ήταν η νύχτα που ερχόταν ο Χριστός, κι ο Λευτέρης περπατούσε στους πλατιούς δρόμους της πόλης που ήταν γεμάτοι από φώτα. Είχε βάλει τα καινούρια του ρούχα να τον καλοδεχτεί. Είδε τότε ένα σπίτι φωτισμένο. Μήπως ο Χριστούλης είχε μπει σ' αυτό το σπίτι; Τρέχει ο Λευτέρης, μπαίνει στο σπίτι, μα δεν τον βλέπει ανάμεσα στον ομορφοντυμένο κόσμο. Μήπως είναι αυτός με το θαυμάσιο κοστούμι; Όχι, δεν είναι ο Χριστός. Πού θα τον βρει, λοιπόν τον Χριστό; Μα η μητέρα του το 'πε καθαρά:

- Απόψε έρχεται.
- Θα τον δω; τη ρώτησε κι αυτή τον κοίταξε σκεφτική.
- Να ψάξεις να τον δεις, Λευτέρη, του είπε.

Κι εκείνος όλη τη νύχτα έψαχνε, λέει, σ' όλη την πολιτεία.

- Πού είσαι κρυμμένος, Χριστέ μου, και δεν σε βλέπω;

Κοιτάζει ψηλά το φεγγάρι. Από κει θα κατέβει, επάνω σ' ένα άσπρο σύννεφο.



Τα ρούχα Του ολομέταξα, βαριά, θα γεμίσουν τον ουρανό με τη λάμψη τους. Τα αστέρια θα σβήσουν μπρος το φως Του. Μπορεί να ρθει πάνω σ' εκείνο το αστραφτερό αστέρι. Θα' ναι ένα αστέρι ολόκληρος θρόνος. Λες να ρθει από τη θάλασσα, πάνω από τα αφρισμένα κύματα και χιλιάδες δελφίνια να σηκώσουν τον θρόνο Του; Και άγγελοι - πόσοι άγγελοι - θα είναι τριγύρω!

Ο Λευτέρης στριφογυρίζει στο κρεβάτι του. Ονειρευόταν λοιπόν; Δεν θα τον δει τον Χριστούλη; Βάζει τα καλά του και με τον πατέρα, τη μητέρα και τα αδέρφια του ξεκινά για την εκκλησία. Τα καλά της έβαλε και η εκκλησία κι οι ψαλτάδες έβαλαν τα δυνατά τους. Η φωνή τους, χαρούμενη, ακουγόταν σ' όλο τον περίβολο.

«Η γέννησις σου, Χριστέ...»

Ο Λευτέρης νιώθει ευτυχισμένος, η καρδιά του φτερουγίζει.

- Χριστέ μου, παντού έψαξα να σε βρω, ας ερχόσουν τουλάχιστον στον ύπνο μου.

Η εκκλησία απέλυσε. Χρόνια πολλά! Ο ένας φιλάει τον άλλο,

Και τότε είδε ο Λευτέρης το ξυπόλυτο παιδί με τα φθαρμένα ρούχα.

- Χρόνια πολλά, του είπε το παιδί και κρύωνε, όπως άπλωσε το χέρι.

Ο Λευτέρης, χωρίς να πολυσκεφτεί, βάζει στο παγωμένο χέρι του παιδιού τα λεφτά που του είχε δώσει το πρωί η μητέρα ως δώρο για τα Χριστούγεννα. Κι όπως γέλασαν τα μάτια του παιδιού ένιωσε ευτυχισμένος.

Τον είχε ανταμώσει τον Χριστό.

Σουρέλη Γρηγοριάδου Γ., Τα δώδεκα φεγγάρια, Εκδόσεις Πατάκη



1 α. Ποιος είναι ο τόπος και ο χρόνος της αφήγησης;



β. Ποια ήταν η επιθυμία του Λευτέρη;



2 Τοποθετώ τις συναισθηματικές καταστάσεις του Λευτέρη στη σωστή σειρά.

ανυπομονησία | χαρά | ευτυχία | απογοήτευση | ελπίδα

Ο Λευτέρης αισθάνεται:

--	--	--	--	--



9 Το θαύμα της βασιλόπιτας

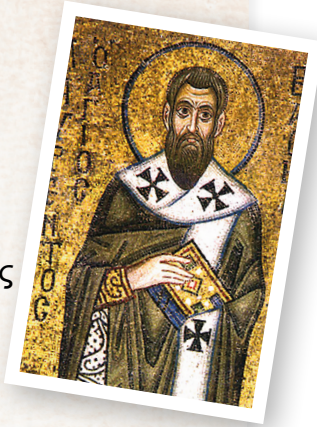


Μια ιστορία που έμεινε σαν έθιμο μέχρι σήμερα, είναι η ιστορία τα βασιλόπιτας. Τη λέμε έτσι γιατί τις πρώτες βασιλόπιτες τις έφτιαξε ο ίδιος ο Αϊ-Βασίλης.

Στα χρόνια του Ιουλιανού του Παραβάτη, όταν το Βυζάντιο κήρυξε τον πόλεμο στην Περσία, ο Ιουλιανός πέρασε με τον στρατό του από την Καισάρεια. Τότε διέταξε να φορολογήσουν όλη την επαρχία και τα χρήματα αυτά θα τα έπαιρνε, επιστρέφοντας για την Κωνσταντινούπολη. Έτσι, οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να δώσουν ό,τι είχε ο καθένας: χρυσαφικά και νομίσματα. Όμως ο Ιουλιανός σκοτώθηκε άδοξα σε μια μάχη στον πόλεμο με τους Πέρσες, έτσι δεν ξαναπέρασε ποτέ από την Καισάρεια. Τότε ο Άγιος Βασίλης μοίρασε τα πολύτιμα αντικείμενα στους κατοίκους με έναν πρωτότυπο τρόπο: Έδωσε εντολή να ζυμώσουν ψωμάκια και σε καθένα έβαλε από ένα νόμισμα ή χρυσαφικό. Την Κυριακή, μετά τη θεία Λειτουργία, ο Άγιος μοίρασε τα ψωμάκια και ο καθένας, με θαυμαστό τρόπο, βρήκε μέσα το χρυσαφικό που είχε δώσει.

Έτσι κι εμείς σήμερα φτιάχνουμε μια μεγάλη βασιλόπιτα και βάζουμε σε αυτήν ένα φλουρί. Όποιος το πετύχει, θεωρείται ότι είναι ο τυχερός της χρονιάς.

Καραντινού Ε., Τα δικά μου Χριστούγεννα, Εκδόσεις Άγκυρα και <https://www.saint.gr/1/saint.aspx>



1 Συζητάμε στην τάξη την απόφαση του Αγίου Βασιλείου.



2 Πώς να αντέδρασαν άραγε οι κάτοικοι της Καισαρείας όταν βρήκαν το απροσδόκητο δώρο μέσα στο ψωμάκι του Αγίου Βασιλείου; Τι σας κάνει να έχετε αυτή την άποψη;

10 Κάλαντα της Πρωτοχρονιάς

Κέρκυρα



Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά πρώτη του Γεναρίου!
 αύριο ξημερώνεται του Αγίου Βασιλείου.
 Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία,
 βαστά εικόνα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι.
 Το καλαμάρι έγραφε και το χαρτί ομίλει.
 - Βασίλη, πόθεν έρχεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;
 Απ' τη μάνα μ' έρχομαι και στο σχολειό πηγαίνω,
 να μάθω τ' άγια γράμματα και τ' άγιο Ευαγγέλιο!

Σ' αυτήν την πόρτα πού 'ρθαμε, πέτρα να μη ραγίσει,
 κι ο νοικοκύρης του σπιτιού, χρόνια πολλά να ζήσει!
 Να ζήσει χρόνους εκατό και να τούς απεράσει,
 και στων παιδιών του τις χαρές κουφέτα να μοιράσει!

Κυρά χρυσή, κυρ' αργυρή, κυρά μαλαματένια,
 που σε χτενίζουν άγγελοι με τα χρυσά τους χτένια,
 άνοιξε το πουγκάκι σου το μαργαριταρένιο,
 και δώσε μ' ένα τάλιρο, ας είναι κι ασημένιο!

Και τώρα καληνύχτα σας, καλό ξημέρωμά σας,
 κι ο Άγιος Βασίλειος να' ναι βοήθειά σας.

<http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tradition/christmas-carols-hellenic.htm>

Χίος

Καλησπερίζω φέρνοντας αγέρα μυρωμένο,
 απ' τ' αφρισμένα κύματα χλιοτραγουδισμένο.

Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε πέτρα να μη ραγίσει
 κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χρόνια πολλά να ζήσει.

Άγιε μου Βασιλάκη μου και Άγιε μου Νικόλα,
 προστάτεψε τους ναυτικούς την ώρα του κυκλώνα.

Χρόνια πολλά, να 'στε καλά κι εσείς και οι δικοί σας,
 να 'ρθουνε τα ξενάκια σας κι όλοι οι ναυτικοί σας.

Σε όλους σας ευχόμαστε αγάπη, ειρήνη, υγεία,
 καλή καρδιά, χαμόγελο και θεία ευλογία.

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά, ψιλή μου δεντρολιβανιά
 κι αρχή του Γεναρίου, του μεγάλου Βασιλείου.

Βασίλη μου, από πού 'ρχεσαι
 κι από πού κατεβαίνεις και βαστάς ρόδα και ραίνεις.

Κάτσε να φας, κάτσε να πεις, κάτσε τον πόνο σου να πεις,
 κάτσε να τραγουδήσεις και να μας καλωσορίσεις
 κι έβγα να μας κεράσεις, που να ζεις και να γεράσεις.

1 Συγκρίνουμε τις ευχές στα δύο κάλαντα. Τι μπορούμε να καταλάβουμε για τη ζωή και τις συνήθειες των ανθρώπων στα διαφορετικά μέρη;



2 Αναζητάμε στο διαδίκτυο πρωτοχρονιάτικα κάλαντα από διαφορετικές περιοχές της πατρίδας μας και εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές. Τα ακούμε ηχογραφημένα και τα τραγουδάμε κι εμείς.

Πηγές εικόνων - κειμένων

1η ενότητα - ΒΜ
Βιβλία 1. Σαρή, Ζ. (2007) <i>Ε.Π.</i> Αθήνα: Πατάκης 2. Γιαλourάκη, Σ. (2010) <i>Η Αφροδίτη της Μήλου κλαίει</i> . Αθήνα: Ερευνητές 3. Ιωαννίδης, Ι.Δ. (2010) <i>Χωρίς Κοτσάνι</i> . Αθήνα: Πατάκης 4. Αλεξάνδρου, Γ. (2015) <i>Φένια, η αγαπημένη των ήχων</i> . Αθήνα: Πατάκης 5. Ελύτης, Ο. (1971) <i>Ήλιος ο Ηλιάτορας</i> . Αθήνα: Ίκαρος
Ιστοσελίδες 1. Πρότυπο Σχ. Μυτιλήνης Παν. Αιγαίου. Ανακτήθηκε από: https://lesvosvoice.gr/2023/12/21/to-ni-si-mou-se-ena-klik-dianisiotikos-mathitikos-diagonismos-fotografias/#google_vignette (25.02.2024) 2. http://www.tapolitika.gr/document_item.php?id=350&category=al 3. https://www.pemptousia.gr/2018/06/to-athlitiko-soma-i-periptosi-tis-spartis-ke-tis-athinas/ 4. https://www.neakriti.gr/kriti/rethymno/1528735_sholikoi-kipoi-giati-kalytero-mathima-ginetai-ston-kipo 5. https://www.youtube.com/watch?v=4auCxJlGFKs : Ανακτήθηκε από KOS tv https://www.youtube.com/@KOS_TV 25.02.2024
2η ενότητα - ΒΜ
Βιβλία 1. Γιουζαφάι, Μ. (2017) <i>Το μαγικό μολύβι της Μαλάλα</i> . (Α. Κορτώ, Μετ.) Αθήνα: Πατάκης 2. Κατσέλης Γ. (2017) <i>Το γελαστό μπαλόνι</i> . Αθήνα: Ψυχογιός 3. Ρίτσος, Γ. (1961) <i>Ποιήματα 1930-1960</i> , τ. Β'. Αθήνα: Κέδρος 4. Στελλάκης, Ν. (2017) <i>Είμαι πρόσφυγας από την Κερύνεια</i> . Αθήνα: Καλειδοσκόπιο 5. Schmitt E.E. (2022) <i>Ιστορίες της κουκουβάγιας</i> . (Μ. Ταυρή, Μετ.) Αθήνα: Μεταίχιμο
Ιστοσελίδες 1. https://www.unicef.org/greece/δημοσιεύσεις/ζώντας-με-μία-σπάνια-ασθένεια-μέσα-από-τα-μάτια-του-παναγιώτη 2. https://www.iefimerida.gr/news/114619/μαλάλα-γιουσαφζάι-ενα-παιδί-ένας-δάσκαλος-κι-ένα-βιβλίο-μπορούν-να-αλλάξουν-τον-κόσμο#ixzz3JuOt3yRd-098765 3. https://www.europarl.europa.eu/sakharonprize/el/mala-la-yousafzai-2013-pakistan-/products-details/20200331CAN54205 4. https://www.youtube.com/watch?v=TP0xnA6it-8 Ανακτήθηκε από: https://www.youtube.com/@%CE%9D%CE%B1%CE%B9%CE%9C%CF%80%CE%BF%CF%81%CF%8E
ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ
28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
1. Σούκος Α. <i>Ύμνος στη σημαία</i> , στο: Σύγχρονη Ποιητική Ανθολογία. Αθήνα: Σμυρنيωτάκης 2. Τόλκα, Μ. (2010). <i>Γαλανόλευκη σημαία</i> . Αθήνα: Λιβάνης 3. Σαρή, Ζ. (2003) <i>Όταν ο ήλιος</i> , Αθήνα: Πατάκης
17 Νοεμβρίου
1. Ρώτας, Β. (1984) <i>Αντιφασιστικά 67-74</i> , Αθήνα: Γράμμα
Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά
Βιβλία 1. Σουρέλη Γρηγοριάδου Γ. (2005) <i>Τα δώδεκα φεγγάρια</i> . Αθήνα: Πατάκης 2. Καραντινού Εύα (2013) <i>Τα δικά μου Χριστούγεννα</i> . Αθήνα: Άγκυρα
Ιστοσελίδες https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=1223 http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tradition/christmas-carols-hellenic.htm https://www.saint.gr/1/saint.aspx https://anthologio.wordpress.com/2011/11/17/17-%ce%af-1973/

Οι φωτογραφίες του βιβλίου είναι από Freepik, Adobe Stock

- Σελ. 43 πάνω δεξιά ©Vassilacchi Aliense.JPG_Pietro-Antonio Pazzi (graveur)_Giovanni-Domenico Campiglia (dessinateur)_public_domain

- Σελ. 43 κάτω δεξιά ©Cappella Giustinian Virgin and Child with the shepherds di A. Vassilacchi.jpg_ Antonio Vassilacchi_ CC BY-SA 4.0

- Σελ. 45 πάνω δεξιά ©Antonio vassilacchi detto aliense, giusta e temperanza.jpg_ Saiiko_ CC BY-SA 4.0

- Σελ. 81 κάτω δεξιά ©Voyageurs déchirés (29836497838).jpg_ Jeanne Menjoulet from Paris, France - Voyageurs déchirés_ CC BY 2.0

- Σελ. 86 ©Lady of Ro.jpg_Khit_ CC BY-SA 4.0

- Σελ. 88 ©Φωτογραφική έκθεση υπηρεσίας Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου. Photo exhibition of the Diplomatic and Historical Archive Department"_ CC BY-SA 2.0

- Σελ. 90 © Unknown author_ https://athens.indymedia.org/post/602164/#_Athens Polytechnic 1973_ CC BY-SA 4.0

- Σελ. 91 πάνω δεξιά © Athens Polytechnic Uprising Monument (20-03-2013) (01)_StrangeTraveler_ CC BY-SA 4.0

- Σελ. 95 2η φωτογραφία δεξιά © Basil of Caesarea_unknown- http://www.sedmitza.ru/index.html?sid=883&did=49554&p_comment=belief_public_domain

Ενδεικτική βιβλιογραφία

1. Ιορδανίδου Α. (επιμ.) (2005) Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας α΄ και β΄ μέρος. Αθήνα: Πατάκης

2. Ιορδανίδου Α., (2022) Τα ρήματα της Νέας Ελληνικής. Αθήνα: Πατάκης

3. Κλαίρης, Χ. – Μπαμπινιώτης Γ., (2011) Γραμματική τής Νέας Ελληνικής. Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας

4. Μπαμπινιώτης Γ.,(2017) Σύγχρονη Σχολική Γραμματική για όλους. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας

5. Μπαμπινιώτης Γ., (2012) Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας

6. Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Συλλογικό) Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη

7. Χαραλαμπίδης Χ., (επιμ.) (2014) Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών

8. Holton D., Mackridge P., Φιλιππάκη-Warburton Eι. (1999) Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Πατάκης

9. Holton D., Mackridge P., Φιλιππάκη-Warburton Eι. (2007) Βασική Γραμματική της Σύγχρονης Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Πατάκης

